

Fredagen den 24 november

Kl. 09.00–11.27

§ 1 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i socialutskottet skulle utökas från 30 till 31.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 2 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i socialutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i socialutskottet

Hamza Demir (V)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2017/18:148

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:148 Snöröjning i Norrland

av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2018.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 23 november 2017

Näringsdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:154

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:154 Förutsättningarna för dataspelsnäringen
av Isabella Hökmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 23 november 2017

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:156

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:156 Utredningen om bättre skydd mot diskriminering

av Eva Lohman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 december.

Skälet till dröjsmålet är att ministern är uppbokad på andra åtaganden.

Stockholm den 21 november 2017

Kulturdepartementet

Alice Bah Kuhnke (MP)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2017/18:157

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:157 Barn med funktionsvariationer på kulturskolan

av Eva Lohman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 december.

Skälet till dröjsmålet är att ministern är uppbokad på andra åtaganden.

Stockholm den 21 november 2017

Kulturdepartementet

Alice Bah Kuhnke (MP)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2017/18:159

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:159 Fler enkla jobb

av Helena Bonnier (M)

Interpellationen har överlämnats till sr Damberg och kommer att besvaras tisdagen den 5 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 23 november 2017
Näringsdepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2017/18:37
24 november

Interpellation 2017/18:161

Till riksdagen
Interpellation 2017/18:161 Kriminalisering av köp av hyreskontrakt
av Jesper Skalberg Karlsson (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2018.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 22 november 2017
Justitiedepartementet
Heléne Fritzon

Interpellation 2017/18:162

Till riksdagen
Interpellation 2017/18:162 Piratkopierade varor
av Jörgen Warborn (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2018.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 22 november 2017
Justitiedepartementet
Heléne Fritzon

Interpellation 2017/18:167

Till riksdagen
Interpellation 2017/18:167 Åldersbedömningar
av Christina Höj Larsen (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2018.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 22 november 2017
Justitiedepartementet
Heléne Fritzon

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2017/18:FPM22 Europeiska unionens ingående av Europarådets konvention om förebyggande av terrorism och dess tilläggsprotokoll *KOM(2017) 606*, *KOM(2017) 607* till justitieutskottet
2017/18:FPM23 Elfte rapporten om framsteg i riktning mot en effektiv och verklig säkerhetsunion *KOM(2017) 608* till justitieutskottet

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:
RiR 2017:27 Väg- och järnvägsinvesteringar i Sverige – saknas ett EU-perspektiv?

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2017/18:3935 till finansutskottet
2017/18:3936 och 3937 till konstitutionsutskottet
2017/18:3938 och 3939 till utrikesutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 7 Svar på interpellation 2017/18:168 om ett svenskt veterancenter

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Pål Jonson har frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder i frågan om ett svenskt veterancenter för att gå riksdagens vilja till mötes.

Veteranfrågorna är viktiga för regeringen. Regeringen har beslutat att högst 30 miljoner kronor årligen får användas till statsbidrag till frivilliga veteransoldat- och anhörigorganisationer för verksamhet som stöder Försvarsmaktens personal före, under och efter tjänstgöring i internationella insatser samt anhöriga. Den 24 maj i år beslutade regeringen att göra veterandagen till allmän flaggdag från och med den 29 maj 2018. Det finns ett starkt folkligt stöd för veteranerna. Att ta ett tydligt ansvar för dem är viktigt för försvarets folkliga förankring och stärker rekryteringskraften till Försvarsmakten. Verksamheten utvecklas kontinuerligt av Försvarsmakten och andra ansvariga aktörer.

Försvarsmaktens Veterancentrum inrättades den 1 juli 2017 i Stockholm och stöder bland annat myndigheten med framtagning, implementering, uppföljning samt utveckling av myndighetens veteranstrategi. Utgångspunkter för verksamheten är de uppgifter som angavs i 2016 års regleringsbrev till myndigheten i detta avseende.

Försvarsmakten har dragit slutsatsen att en delegerad modell för veteranverksamheten är den mest ändamålsenliga och har därför utformat en sådan. För att hantera det faktum att veteranerna är spridda över hela landet finns numera både så kallade veteransamordnare och specialister på rehabiliteringsåtgärder knutna till varje förband i Försvarsmakten. Den enskilde veteranen kan därför vända sig till sitt hemförband eller, om det av geografiska eller andra skäl förenklar kontakterna, till det förband som är närmast för att få råd och vägledning inför kontakter med olika aktörer. I sammanhanget är det viktigt att understryka den ordinarie hälso- och sjukvårdens ansvar att erbjuda en adekvat vård samt andra insatser som syftar till att skapa delaktighet i samhället. Andra närliggande länder har valt andra koncept.

Anf. 2 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för svaret på min interpellation!

Sverige har en lång tradition av att skicka ut soldater i internationella insatser. Det är någonstans kring 85 000 som har deltagit under 50 år. Det har vi anledning att känna stolthet över, för det är ju de här individerna som tar de största personliga riskerna och gör de största uppoffringar som man faktiskt kan göra i statens tjänst.

Bakom varje person som är utsänd på en internationell mission står ofta en familj, vänner och anhöriga. Jag tror att det är väldigt viktigt att även de får det stöd som de behöver inför, under och efter en utlandsmission.

Samtidigt som vi kan känna en stolthet, herr talman, över våra utlandsveteranser kan vi inte känna samma stolthet över det erkännande och det stöd som staten har gett våra utlandsveteraner under årens lopp. Här har staten, och ytterst vi politiker, brustit under alltför lång tid.

För det första var det, precis som försvarsministern säger, först 2011 som veterandagen blev statsceremoniell dag, fast denna verksamhet har pågått i snart 50 år. Det var först 2015 som en statsminister deltog i veterandagen. Det hedrar Stefan Löfven att han deltog i den. Det var först året efter som veterandagen blev flaggdag.

För det andra, vilket är mer allvarligt, skickade Sverige, till skillnad från till exempel Norge och Finland, ut soldater på ibland farliga och mycket krävande insatser under ett halvt sekel, trots att vi inte hade en veteranpolitik värd namnet. Jag tänker till exempel på insatser som Suez och Kongo på 60-talet, Afghanistan på 00-talet och Bosnien och Balkan på 90-talet. Alltför många av dem, även om detta är en tid tillbaka, kom hem med både svåra fysiska skador och trasiga själar och fick inte det stöd som de har rätt att förvänta sig från statens sida.

År 2015, herr talman, lämnade Allan Widman sitt slutbetänkande *Svensk veteranpolitik – Ett ansvar för hela samhället*. Det var ett viktigt steg för att vidareutveckla en sammanhållen veteranpolitik. Som försvarsministern säger nu finns det en veteransamordnare och specialister på rehabilitering ute på i princip alla förband, och låt mig understryka att jag tycker att det är en bra verksamhet.

Jag vill tillägga att det också sker mycket bra verksamhet på ideell grund, inte minst av frivilligorganisationer såsom Fredsbaskrarna, Invidzonen och Idrottsveteranerna. Den vill vi vidareutveckla och stärka. Jag vill också påminna om att det är väldigt hög utväxling för de medel som Försvarsmakten satsar på de ideella organisationerna.

Herr talman! Ytterligare ett förslag från Allan Widman var att det skulle upprättas ett veterancenter för veteraner och deras anhöriga, och här kan man inte säga att regeringen har agerat skyndsamt. Riksdagen har ju tvingats tillkännage två gånger för regeringen att ett veterancenter ska inrättas. Nu öppnade, som försvarsministern säger, ett veterancenter på Gärdet i Stockholm den 1 juli i år. Jag har själv besökt det, och det är väldigt mycket duktig och kompetent personal som jobbar där. Många av dem har själva erfarenheter av internationella insatser. Jag tror att centret behövs och tycker att det är bra att det ligger i Stockholm, för det är lätt för vete-

raner att komma dit och åka hem igen. Men det är en väsentligt lägre ambitionsnivå än Allan Widmans förslag om att ha ett veterancenter där veteraner och deras anhöriga återkommande kunde få vila och rekreation.

Jag vill därför fråga försvarsministern om han inte tycker att det är rimligt att vidareutveckla veteranpolitiken genom att inrätta ett veterancenter dit veteraner och deras anhöriga kan komma. Det finns ju sådana veterancenter i till exempel Danmark och Norge.

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Vi hade tidigare en veteranenhet som nu utvecklats till att från den 1 juli i år bli ett veterancenter. Veterancentret, som har etablerats inom ramen för Försvarsmakten, sysslar med råd och vägledning till veteraner och deras anhöriga. Man säkerställer det lagstadgade uppföljningsansvaret, inkluderande samordning och koordinering med övriga samhället. Man arbetar med meritvärde och folkförankring, säkerställer relevant statistik och koordinerar forskning i dessa frågor över ett brett fält.

Jag vill understryka att Försvarsmakten har ett etablerat system för uppföljning av veteraner upp till fem år efter avslutad insats. Det är också något som bör framhållas i sammanhanget.

Det är bra att vi har veterancentret, för det innebär också att det finns ett stöd för det viktiga arbete som ska utföras på förbanden för att hålla kontakt med veteraner och på olika sätt kunna bistå när det behövs olika typer av hjälp- och stödinsatser. Det är ett decentraliserat sätt att jobba med det här, och det gör att man kan genomföra insatser så nära veteraners bostadsort som möjligt och därmed undvika långa resor.

Det är också rimligt att hälso- och sjukvården har ett ansvar och att vi markerar detta ansvar för veteranerna. Vi har ett allmänt system i Sverige, och det handlar om att man ska kunna få stöd och hjälp via hälso- och sjukvården så nära bostadsorten som möjligt.

Jag tycker att svensk veteranpolitik har utvecklats. Vi ger nu ett stöd på 30 miljoner till de frivilliga veteran-, soldat- och anhörigorganisationerna. De ordnar olika engagemang för att ge kamratstöd och gemenskap och utnyttjar Försvarsmaktens olika anläggningar för att genomföra dessa aktiviteter. Vi har alltså redan infrastruktur för att detta ska kunna genomföras.

Jag besökte själv Kongoveteranernas årsmöte, och det var intressant att få vara där och prata och dessutom höra deras synpunkter på tillvaron. Jag förstod att denna organisation är mycket viktig för dem. De utnyttjade alla faciliteter på Ledningsregementet i Enköping, och jag vet att andra veteranorganisationer gör detsamma.

Jag ser det som viktigast att man stöder verksamheten så att kamratstödet och gemenskapen kan finnas på olika sätt i praktiken. Veteranorganisationerna själva är kanske en av de viktigare instanserna när man ska titta på hur stödet ska utvecklas och hur statens roll ska vara. Nu går vi in med dessa pengar, och de går just till att utveckla kamratstödet.

Om detta ska organiseras genom att man har en anläggning, utnyttjar befintliga anläggningar eller på annat sätt utvecklar verksamheten är en diskussion som bör föras inom dessa organisationer.

Jag är öppen för att på olika sätt utveckla svensk veteranpolitik. Jag menar att det gjordes alldeles för lite på denna punkt en gång i tiden, och det finns anledning att rikta kritik mot det. Men nu är vi där vi är, och vi har tagit ett viktigt steg med det veterancenter som inrättades i juli i år.

Anf. 4 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern.

Möjligtvis gjorde Försvarsmakten det lite enkelt för sig när man flyttade ut veteranenheten från högkvarteret på Lidingövägen och öppnade den på Gärdet och kallade den ett veterancenter. Men det är en ändå bra start, och det är många duktiga människor som jobbar på det nyöppnade veterancentret.

Det har dock vissa begränsningar. Låt mig ta upp fyra av dessa.

För det första är det ingen plats för återhämtning, vila och rekreation för veteraner där de kan få lättare stöd och behandling. Mycket av veteranforskningen pekar på att just vila, återhämtning och rekreation är viktigt för de hemkommande soldaterna så att de inte får posttraumatisk stress.

För det andra finns det inte heller någon möjlighet för veteraner att ta med sig sina anhöriga till detta veterancenter. Det vi vet från veteranforskningen är att familjen ofta tar rätt mycket stryk när anhöriga är ute på internationella insatser. Veteraner skiljer sig i hög omfattning när de kommer tillbaka hem.

För det tredje, och som försvarsministern redan har berört, var själva tanken med veterancentret, i linje med utredningen, att det skulle fungera som en nätverksorganisation, en spindel i nätet, för alla veteranorganisationer, som gör ett mycket bra arbete för att stötta alla utlandsveteraner.

För det fjärde har dagens veterancenter inte heller någon möjlighet att integrera veteranforskningen i själva centret, vilket är en brist.

Herr talman! Veteranfrågorna är ett av områdena inom det nordiska samarbetet i Nordefco. Det finns starka skäl för detta. Alla de nordiska länderna har lång tradition av att bidra till framför allt FN-insatser men på senare år även EU- och Natoinsatser. Jag tror att det är närmare en kvarts miljon människor som de nordiska länderna har skickat ut på olika internationella fredsfrämjande insatser. Det finns mycket vi kan lära av varandra, inte minst vad gäller koordineringen av veteranforskningen.

Det är dock uppenbart att Danmark och Norge har kommit längre i sin utveckling av veteranpolitiken än vad Sverige har gjort. Jag vill i sammanhanget påminna om att både Norge och Danmark bedriver en delegerad och decentraliserad veteranpolitik ute på förbanden men att de också har etablerade veterancenter där veteraner kan få stöd och behandling tillsammans med anhöriga.

Jag delar därför inte riktigt försvarsministerns uppfattning i svaret att det är antingen eller som gäller mellan att ha en delegerad modell och att ha ett veterancenter för veteraner och deras anhöriga.

Allan Widman föreslog i sin utredning att Sverige skulle titta extra noga på det danska veterancentret i Ringsted och framför allt på det norska veterancentret i Bæreia utanför Kongsvinger vid upprättandet av ett svenskt veterancenter.

Jag har själv besökt veterancentret i Bæreia utanför Kongsvinger och var djupt imponerad av den verksamhet som bedrivs där. Man har runt

10 000 gästnätter, man har familjelägenheter och man har en allmänt hög beläggning. Det är en mycket framgångsrik verksamhet.

Det norska centret utgör också den nätverksorganisation som också vi i Sverige behöver för frivilligorganisationerna.

Här har man också lyckats integrera forskningsfrågorna. Försvarshögskolan i Karlstad bedriver tillsammans med högskolan i Elverum i Norge forskning om veteranerna i samverkan med det norska veterancentret.

Jag vet att försvarsministern är en varm anhängare av ett fördjupat nordiskt samarbete. Hur ser försvarsministern på att vidareutveckla samarbetet kring veteranfrågorna? Tittade man, i linje med Allan Widmans utredning, på de norska och danska veterancentren när man upprättade det svenska centret?

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Behöver man angripa olika typer av problem med psykologisk funktion eller om det gäller annan typ av rehabiliteringsstöd måste det i första hand ske nära bostadsorten. Därför är det som görs inom ramen för hälso- och sjukvården väsentligt.

Det är viktigt att vi driver frågan om att det måste tas hänsyn till veteranerna och att man inom ramen för gällande lagstiftning ser till att de får den hjälp och det stöd de ska ha. Det är också den syn Försvarsmakten har på det hela.

Jag tror inte att man löser hela denna problematik genom att inrätta en central kursgård eller ett rekreationscenter, utan här måste det hela tiden ske uppföljning i vårt hälso- och sjukvårdssystem på lokalt och regionalt plan. Det är här tyngdpunkten i stöd och behandling måste ligga. Det är också därför man har valt linjen att ha veteranstödjare och specialister ute på förbanden så att veteranerna i sin närmiljö kan få råd, stöd och hjälp på olika sätt.

När det gäller formen för hur veteraner vill ha den rent kamratstödjande verksamheten ska den diskussionen föras inom ramen för de olika veteranorganisationerna. Där kan man se hur man bäst utvecklar denna verksamhet och hur man på bästa sätt använder sig av de resurser man har fått till sitt förfogande. Jag har haft kontakt med många av dessa organisationer och vet att de har en central och viktig roll.

Det har skett en hel del på kort tid. Veteranenheten har blivit ett veterancenter. Koordinering av forskning över ett brett vetenskapligt fält sker inom ramen för detta center. Man kan också ge råd och vägledning till veteraner och deras anhöriga, och man har också att säkerställa att uppföljning sker.

Denna organisation, precis som allt annat när det gäller veteranfrågorna, kommer steg för steg att utvecklas. Vi får dock ha i åtanke att detta verkställdes den 1 juli i år. Det har bara gått några månader, och vi måste ge denna verksamhet lite mer tid.

Jag är beredd att föra diskussioner med exempelvis veteranorganisationerna om hur de anser att vi ska gå vidare. Sedan är det en fråga hur man får till stånd ekonomi för olika typer av initiativ inom sektorn.

Jag har pratat med många veteraner under åren och hört om olika typer av behov. Den bild jag får är att om man har ett problem och behöver en typ av stöd och hjälp måste den finnas snabbt och det måste kunna följas

upp omedelbart. Många har gått och dragit med saker länge, och det behövs specialistfunktioner, också i deras närhet, så att man kan ta tag i det. Jag tror att det inom den allmänna hälso- och sjukvården måste utvecklas kompetens för att hantera denna typ av frågor, eftersom de har en speciell karaktär.

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

Anf. 6 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för denna interpellationsdebatt!

Jag hävdar inte att man löser allt med att etablera ett veterancenter där veteraner och deras anhöriga kan vara, men jag tror att det skulle vara *ett* viktigt framsteg i att vidareutveckla vår veteranpolitik. Då skulle vi ha en struktur som är mer lik de modeller som man har valt i Norge och Danmark. Detta tror jag skulle vara bra för samverkan i veteranpolitiken.

Jag har respekt för vad försvarsministern säger – att det veterancenter som vi har på Gärdet har varit öppet i några månader – men jag ville ta möjligheten att driva debatten för att vidareutveckla tankegångarna om hur man kan stärka veteranpolitiken.

Precis som försvarsministern har jag nära kontakt med många av veteranorganisationerna, bland annat Fredsbaskrarna. Jag tror inte att alla är helt tillfreds med tingens rådande ordning i dag, utan jag tror att det finns skäl att vidareutveckla veteranpolitiken.

Avslutningsvis, herr talman, har jag en kort reflektion, lite mer övergripande, eller ett medskick. I Försvarsmaktens verksamhet ligger fokus nu på det nationella uppdraget, på förekommen anledning. Volymen i de internationella insatserna har minskat och ligger i dag i häradet 500 personer, jämfört med nästan 1 000 för några år sedan. Jag vill understryka att detta inte minskar behovet av att utveckla en sammanhållen veteranpolitik. Detta är ett ansvar för hela samhället, oavsett hur många personer som råkar vara ute på internationella insatser just för stunden.

Som jag har sagt slår pendeln slår ofta snabbt i försvarspolitik, ibland lite för snabbt. Det växlar mellan det nationella och internationella uppdraget i grunden, eftersom försvarspolitik är händelse – det är ju en verksamhet. De som hävdar att veteranpolitiken inte längre är prioriterad tror jag gör en allvarlig missbedömning.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag håller med om det. Om någon går omkring och tycker att veteranpolitiken inte ska vara en prioriterad verksamhet delar i alla fall inte jag den uppfattningen.

Det är bra att Pål Jonson säger att det har varit för mycket av snabba förändringar. Jag tror inte på tvära kast i den typ av långsiktig verksamhet som försvars- och säkerhetspolitiken är. Det tar lång tid att bygga militär förmåga, men den går snabbt att radera. När vindarna vänder har man en lång uppförsbacke, och det är en erfarenhet som vi måste dra lärdom av inför framtiden. I och för sig tycker jag att man kunde ha gjort detta genom att ta del av historiens olika vingslag, men nu är det som det är. Vi har att bygga utifrån den situation som vi har i dag.

Jag tycker inte att situationen inom detta område, precis som inom många andra områden inom försvarspolitik, är till fyllest, utan jag ser att vi har ett utvecklingsmandat när det gäller de flesta områden. Det handlar om att steg för steg bygga en bättre och fungerande organisation.

Jag noterar att vi nu har tagit detta steg med ett veterancenter från den 1 juli i år. Vi har en grupp människor som jobbar med dessa saker, som jag har redogjort för. Jag ser positivt på att det finns ett intresse av att debattera dessa frågor. Här gäller det att få ihop olika typer av idéer från olika håll för att kunna göra något ännu bättre.

Jag är beredd att ta del av idéer från både Norge och Danmark men även från Finland, som har en omfattande erfarenhet av veteranverksamhet. Men i slutändan tror jag att vi måste se hur vi ska göra det bästa i Sverige i dag utifrån de exakta behov vi har här och hur vi bedömer framtiden.

Att ta del av idéer och ta in uppgifter men fortsatt utforma en svensk modell kan kanske vara en väg att gå. Jag är beredd att föra resonemang med veteranorganisationerna om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2017/18:123 om antalet undersköterskor i äldreomsorgen

Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att säkra att löften om investering i fler sjuk- och undersköterskor infrias och att äldreomsorgen får den kompetenta personal som krävs.

Personalen är den viktigaste resursen i äldreomsorgen. Det är tack vare den kompetenta och hårt arbetande personalen som svensk äldreomsorg är så bra som den är. Allra oftast är det kvinnor – nio av tio som arbetar i äldreomsorgen är kvinnor.

Eftersom vi har förstått frågans allvar har regeringen gjort stora satsningar på detta område.

Den redan genomförda investeringen i välfärden på 10 miljarder kronor till kommuner och landsting byggs nu ut med ytterligare 5 miljarder. Det ska gå bland annat till fler undersköterskor och kortare vårdtider. Utöver detta stärks vården med 5 ½ miljard 2018 jämfört med tillskottet i budgetpropositionen för 2017. Det är den största sjukvårdssatsningen i modern tid.

Regeringen satsar 7 miljarder för ökad bemanning inom äldreomsorgen under perioden 2015–2017. Under 2016 har 97 procent av medlen använts, och samtliga kommuner har tagit del av pengarna. Bemanningssatsningen har bidragit till 5 000 årsarbetare. Bättre arbetsmiljö och ökad kvalitet för den enskilde är några av de effekter som Socialstyrelsen rapporterar om. Satsningarna på bemanning i äldreomsorgen är satsningar på jämställdhet och kvinnors arbetsmiljö.

Medlen får bara användas till personal som arbetar nära de äldre, vilket skapar ytterligare förutsättningar för att anställa kompetent personal. Dessutom fanns i slutet av oktober fler än 6 500 extratjänster i kommunerna som ett tillskott till det viktiga arbete som kommunerna bedriver.

Undersköterskorna, som Katarina Brännström frågade om, är Sveriges största yrkesgrupp. De har avgörande betydelse för den vård och omsorg som äldre får. För att tydliggöra undersköterskornas viktiga yrkesroll och

för att långsiktigt trygga kompetensen i välfärdens verksamheter har regeringen tillsatt en utredning. Den ska lämna förslag till hur yrket undersköterska kan tydliggöras och regleras.

För att främja en bättre arbetsmiljö har regeringen gett Arbetsmiljöverket ett uppdrag att genomföra en nationell tillsyn av äldreomsorgen. Syftet är att bidra till en minskning av den höga sjukfrånvaron, antalet arbetsjukdomar, belastningsskador och olyckor som är utmärkande för denna bransch.

Det råder brist på arbetskraft i stora yrkesgrupper som till exempel undersköterskor. För att motverka denna brist har regeringen gjort en utbildningsinsats för personer med tidsbegränsade anställningar inom äldreomsorgen och inom hälso- och sjukvården. Regeringen har även ökat satsningarna på ett stadigvarande kunskapslyft med fler permanenta utbildningsplatser inom yrkesvux. Genom dessa satsningar kommer fler att kunna få en yrkesutbildning bland annat för arbete inom äldreomsorgen.

Dessa åtgärder utgör tillsammans ett kraftfullt paket för att förbättra tillgången på kompetent personal i äldreomsorgen.

Anf. 9 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag ska be att få tacka för svaret.

Detta är en angelägen fråga, det vet vi. Den kommer säkert att vara aktuell länge. I denna yrkesgrupp finns, som ministern säger, flest kvinnor, och den betyder mycket för svensk välfärd.

Tyvärr kan jag inte läsa ut svaret på den fråga som jag ställde, nämligen hur många undersköterskor det faktiskt blev inom äldreomsorgen. Det utställdes kraftfulla löften av både statsministern och statsrådet om de miljarder som satsades och som skulle leda till 4 500 undersköterskor.

Statsrådet redovisar det som regeringen gör inom vården och äldreomsorgen, och mycket av detta är bra. Men det är helt nödvändigt, för vi har fått ett nytt Sverige. Det är en ganska snabb utveckling av hur många medborgare vi är. Med den ökande demografiska utvecklingen börjar det bli en obalans med allt fler äldre. Det är svårt att få tag i personal, både kompetent personal och annan personal. Det är också stora pensionsavgångar på gång inom just detta område.

Jag skulle därför vilja betona att varje regering hade varit tvungen att göra detta, oavsett partifärg. När befolkningen växer måste vi bygga ut välfärden. Vi måste också få fler utbildningsplatser för att få fram de undersköterskor som krävs.

Det låter ibland nästan lite skrytsamt när man talar om hur mycket man satsar. Men jag skulle se det mer som något som är absolut nödvändigt och som tyvärr också kanske kan visa sig vara otillräckligt, eftersom vi alla vet att det råder stor brist på arbetskraft inom många yrkesgrupper i välfärden. Det handlar om sjuksköterskor, undersköterskor, läkare, poliser, lärare, psykologer och en rad andra.

Jag tror att vi måste börja se över hela välfärdsområdet med en nykter syn. Vi kan inte bli nöjda. Vi måste se långsiktigt på detta, eftersom många blir allt äldre. Även om vi alla numera är friskare långt upp i åren behöver vi ändå ganska mycket vård och omsorg under den sista tiden.

I Socialstyrelsens sammanställning står det att sex av tio av de knappt 5 000 årsarbetare som statsrådet nämner i sitt svar är undersköterskor. När de räknade om detta handlade det i bästa fall om ca 3 000 årsarbetare. Vi

har alltså ett underskott. Jag tror att statsrådet vet det och kanske inte heller är nöjd med verkligheten.

Vi vet att det pågår en personalflykt, och vi alla borde kanske fundera över de dåliga arbetsvillkoren och hur lite som man kan påverka sitt arbete. Lönerna är inte heller alltför höga. Det innebär att vårdköerna fördubblas och att de som jobbar kvar får en mycket tung börda.

Det är intressant att höra hur regeringen ska lösa denna fråga. Oavsett valet nästa år tror jag att vi alla måste fundera över hur vi ska klara av välfärden och de ökade krav som kommer att ställas.

Det utlovades 20 000 extratjänster. Nu, ett år före valet, är de 6 500. Det visar också hur svårt det är att faktiskt göra denna satsning så att det blir ett resultat.

Jag skulle gärna vilja få veta hur man ser på detta lite långsiktigt, inte bara vad som blir av dessa miljarder. Hur tänker man sig att satsa på välfärden framöver?

Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag tror att vi har ganska mycket samsyn när det gäller problemet och att detta måste vara en stark sektor för dem som behöver omsorgen, det vill säga de äldre, och att personer som arbetar där ska ha så bra villkor som det bara går, som de förtjänar och som gör att de vill arbeta där och kan vara stolta över jobbet. Jag tycker att det är bra att vi har denna samsyn, eftersom detta verkligen är en stor samhällsfråga, som Katarina Brännström säger.

Man kan ju hoppas att alla regeringar skulle göra dessa satsningar. Men vi har gjort dem därför att vi tar frågan på allvar. Jag, som också är jämställdhetsminister, ser mycket stora jämställdhetsfrågor i detta sammanhang. Om man ska vara ärlig kanske våra partier på kommunal nivå inte alltid har gjort tillräckligt. Eftersom varken du eller jag ska bestämma om villkor kan man fråga sig varför dessa stora yrkesgrupper ändå har dessa ganska dåliga arbetsvillkor. Nu jobbar man alltmer med det. Antalet heltider ökar, man försöker också se till att komma åt problemet med delade turer och så vidare. Men det finns någonting här som har med kön att göra. Åtminstone ser jag det så. Det gör inte problemet mindre.

Vad man behöver göra förutom att satsa resurser – det är nödvändigt – är att se de personer som invandrar till Sverige som de stora resurser som de är, utan att säga att just här ska kvinnor med utländsk bakgrund jobba. Jag tycker att de ska få välja det själva, precis som jag får välja det själv. Men det är trots allt så att om man vill utbilda sig till någonting där man sannolikt har möjlighet att jobba tryggt och med allt bättre villkor, för det tror jag, då är äldreomsorgen ett bra alternativ.

På samma sätt tycker jag att män borde tävla med kvinnor om dessa framtidsjobb. Där tror jag att man både på nationell och på kommunal nivå kan göra mer för att dessa framtidsyrken på riktigt ska attrahera män.

Jag tycker naturligtvis att extratjänsterna är mycket viktiga som ett sätt att väcka intresse för dessa jobb. Det faktum att vi ser över frågan om legitimation är också en del i att öka kunskapen om vad just undersköterskor gör och därmed också öka statusen.

Katarina Brännström säger att det är skryt, och man kan tycka att politiken emellanåt är en ganska skrytsam bransch. Jag menar dock att det är mycket viktigt att tala om att äldreomsorgen är någonting som vi vill satsa

på. Om man står i begrepp att söka en utbildning måste man nämligen känna att det är fler än man själv som tycker att detta är viktigt.

Ibland i debatten fokuserar vi, med rätta, på de brister som finns. Men vi hoppar över det faktum att till exempel Öppna jämförelser visar att äldre personer, både de som får hemtjänst och de som bor på äldreboenden, ofta är mycket nöjda med den omsorg som de får. Så var det också under er tid. Det faktum att vi kanske inte nämner det så ofta, ibland av rädsla för att vi inte skulle förstå problemen, gör kanske att ännu fler blir avskräckta. Det finns väldigt mycket som fungerar i äldreomsorgen. Framför allt beror detta på alla dessa kunniga och flitiga människor som inte vill någonting annat än att serva de äldre som de faktiskt är till för.

Anf. 11 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som statsrådet säger. Jag tror att det är viktigt att vi lyfter fram dessa frågor, därför att vi måste få bättre villkor för denna grupp. Jag håller med om att kommunerna inte gör riktigt så mycket som de skulle kunna göra.

Jag tycker att regeringen har gjort en hel del bra saker. Men det lär inte vara tillräckligt. Vi står inför en mycket stor utmaning inom denna sektor.

Vi kan konstatera att undersköterskeyrket inte är särskilt attraktivt. Man har en liten möjlighet att påverka sitt jobb. Man tvingas jobba helger, och det är tuffa arbetsscheman.

Jag och många med mig tror att det behövs fler yrkesgrupper inom vård och omsorg. En gång i tiden när jag jobbade inom landstinget en kort tid fanns det sjukvårdsbiträden som gjorde många uppgifter. Jag tror att många av dem som har kommit till Sverige under senare år skulle kunna ta sådana jobb där språkkunskaperna inte är så avgörande. Då skulle också statusen höjas både för undersköterskor och för sjuksköterskor. Jag tror att man måste börja tänka lite bredare.

Samtidigt är det på det sättet att SKL larmar om att över hälften av landets kommuner har svårt att få tag i undersköterskor. Det har aldrig varit så svårt att få tag i kompetent personal. Detta riskerar att sätta hela vårdkvaliteten ur spel, och det tror jag ingen av oss vill. Därför brådskar det.

När jag gör studiebesök på äldreboenden i min kommun säger man till mig att det är jättesvårt att hitta kompetent personal. Då blir det mycket stor omsättning på personalen, och sjuktalen är också mycket höga. Sjuktalen är högst i offentlig sektor. Jag kan därför störa mig på att denna regering nu, genom Reepalus märkliga förslag om vinststopp, hotar den privata sektorn där det bedrivs omsorg för äldre. Risken finns att vi står där med ett ännu större problem om dessa företag inte finns kvar. Det visar sig nämligen också att trivseln hos undersköterskor är större i den privata sektorn, och omsorgstagarna är mer nöjda i den sektorn. Då tycker jag att regeringen borde tänka om och se att detta utgör en stor faktor för dem som ska jobba i välfärden och för hela välfärden. Det borde finnas fler aktörer och inte färre. Vi måste få attraktiva arbetsplatser, så att undersköterskor vill jobba där. Det måste bli en sektor som ger en god framtid för yngre människor, så att de vill utbilda sig för den.

Jag tror att det finns ett stort område som vi måste ta tag i på alla sätt. Vi i den här kammaren kan inte påverka löner och villkor. Men jag tror att det måste ske ett lyft här; annars kommer vi att halka efter.

Prot. 2017/18:37

24 november

Svar på

interpellationer

Människor i min generation och de som kommer efter kommer inte att nöja sig utan kommer att ställa ganska stora krav. Det kommer att kräva att det finns duktiga och kompetenta människor i äldreomsorgen och i vården. Detta tror jag att vi är helt överens om. Men då måste regeringen ta detta på stort allvar och faktiskt inte motarbeta de krafter som fungerar väl inom denna välfärdssektor.

Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Att det är viktigt att komma till rätta med villkoren i den här branschen men att det inte är vi som ska göra det håller jag verkligen med om. Däremot kan vi debattera, och det har ett stort värde i sig.

Jag beställde ett underlag om kvalitet i äldreomsorgen. Jag avser att lägga fram en plan för hur vi kan höja den, och där är rekryteringsfrågor och framtida kompetensförsörjning en stor bit. I studien kunde man dessvärre läsa att Sverige skiljer sig från de andra nordiska länderna i många avseenden, till exempel när det gäller hur många man är chef över i äldreomsorgen. Det handlar också om större förekomst av delade turer och annat liknande. Det finns en hel del vi som land behöver ta tag i på de olika nivåer vi har ansvar för.

Vi har talat om detta förut; jag är inte emot privata alternativ i vård och omsorg eller på socialtjänstens område. Jag är dock för att man ska tävla om att, som i det här fallet, ge de äldre den absolut bästa kvaliteten. Jag hade önskat att man också tävlade om personalens villkor, men vi kan inte se att det sker. Det är inte stora skillnader. I vissa avseenden är de offentliga arbetsgivarna i äldreomsorgen bättre, och i vissa fall är de privata bättre. Vi har dock inte fått ett stort tryck uppåt i och med att de privata alternativen har kommit in, och jag hade gärna önskat att det var så.

Det är därför jag väldigt tydligt ser detta som en jämställdhetsfråga. Det handlar om att branschen är kvinnodominerad, och det har inte särskilt mycket med Reepalu att göra. Däremot tycker jag förstås att de skattemedel vi avsätter, och som vi arbetar hårt för, ska användas till angelägna områden som äldreomsorg och inte till väldigt stora vinster. Jag ser dock gärna privata alternativ även i den här branschen.

Jag kommer att lägga fram kvalitetsplanen. När det gäller kompetensförsörjning vet vi redan att även yrkesutbildning och vuxenutbildning är viktigt för att väcka intresse för att jobba i äldreomsorgen. Det satsar vi på, och det behöver vi nog göra ännu mer.

Anf. 13 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Vi är överens om mycket rörande både behoven och den kris vi faktiskt kan se inom välfärden och äldreomsorgen. Att vi behöver fler undersköterskor är vi helt överens om.

Jag kan dock fortfarande inte förstå varför man hotar den privata sektorn. Det är ju så att det kommer att bli en ännu större kris om förslaget går igenom, och det kommer inte att ge oss fler undersköterskor. Det kommer inte heller att lösa vare sig jämställdhetsfrågor eller annat. Vi behöver fler utförare och fler arbetsgivare. Vi behöver många fler av olika slag, för jag tror att det är först då vi kan få en attraktion inom hela det här yrket.

Det visar sig nu att den offentliga sektorn krackelerar inom många områden, och människor söker sig därifrån. Människor vill inte jobba som till exempel lärare i den grad vi nu kräver. Det är klart att många *vill* jobba

där, men vi behöver ett stort inflöde och ser inte att det kommer. Det görs ju inte jättestora vinster på det här området, och om det är problemet får vi lösa det på annat sätt än att förbjuda eller ta bort en stor del av de utförare som finns i sektorn.

Jag håller med om att vi behöver många fler män i den här branschen, för då tror jag också att vi skulle få upp lönerna. Tyvärr är det ju så illa att vi tvingas konstatera det. Men det är så att det finns stora brister. Det är svårt att få tag i personal, och SKL larmar. Jag tror att den här regeringen och nästa regering måste lyfta upp frågan, för den är så viktig och avgörande för hur äldrevården kommer att se ut framöver.

Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Vi har satsat stora medel på den här branschen just för att vi ser behoven av mer personal både på kort sikt och på lång sikt, och man ska veta att vi kommer att fortsätta med det. Det är *en* pusselbit.

Sedan gäller det dock att även höja statusen på dessa jobb och höja statusen på det kvinnor redan gör. Jag vill också gärna att män konkurrerar om dessa framtidsjobb och att det är den känslan man har. Då gäller det, tror jag, att beskriva ännu bättre vad det är man faktiskt gör i den här sektorn. Vilka möten är det man har?

När jag är ute och besöker verksamheter i äldreomsorgen, vilket jag ofta är, brukar de äldre dels be mig ta hand om personalen och inte om dem. De tycker nämligen att de är omhändertagna. De pratar ganska mycket om existentiella frågor. Du sa att även jag kommer att ställa höga krav när jag behöver äldreomsorg, Katarina Brännström. Redan i dag för man in ett perspektiv som man kanske inte traditionellt sett förväntas ta hand om eller ha så mycket för tid för i äldreomsorgen, nämligen meningsfullhet.

Det är inte helt lätt att säga vad politiken ska ha för svar när det gäller meningsfullhet, men sannolikt handlar det ganska mycket om att se individerna. Vem är du? Vad behöver just du? Hur kan jag se till att du kan träffa andra som du skulle ha utbyte av? Hur kan jag ge mig tid för dina stora, existentiella frågor? Jag tror på allt detta. Vi behöver satsa på det vi traditionellt har gjort – vi har ansvar för rekrytering, utbildningsplatser, medel till de här sektorerna på kommunal nivå och villkoren – men det kommer att handla ännu mer om kvalitet som sådan, tror jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2017/18:125 om brist på äldreboenden

Anf. 15 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat mig hur jag ser på bristen på äldreboenden och vad jag avser att göra för att få fram fler äldreboenden.

Regeringen har genomfört omfattande satsningar på välfärden. I denna budget fortsätter arbetet, och regeringen aviserar en ytterligare höjning av det generella statsbidraget till kommuner och landsting år 2019. Förutom

de generella bidragen föreslår regeringen ökade riktade bidrag till landstingen. Stora satsningar görs på psykiatri och primärvård. Totalt handlar det om att vården stärks med 5 ½ miljard nästa år. Det är den största sjukvårdssatsningen i modern tid.

Sammantaget innebär satsningarna att regeringen under mandatperioden har förstärkt välfärden med mer än 35 miljarder kronor år 2018. Det gör att kommuner och landsting står starkare för att se till att äldre får en vård och omsorg av god kvalitet när de behöver det.

Ett hem, ett boende, där man känner sig trygg är en grundläggande del av livskvalitet för de flesta av oss. För dem med större vårdbehov kan ett hem i särskilt boende vara att föredra. Regeringen fortsätter med satsningen på investeringsstöd för fler bostäder för äldre. Satsningen har successivt ökat från 150 miljoner kronor år 2016 till 400 miljoner kronor år 2018. Stödet syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheten till gemenskap och trygghet för äldre.

Enligt Boverket har stödet beviljats till 2 524 nybyggda lägenheter och 438 nytillkomna lägenheter genom ombyggnad samt bidragit till att ca 900 nya lägenheter blivit färdigställda under perioden mellan november 2016 och oktober i år.

Alltför många äldre känner sig otrygga och ensamma i sitt boende trots hjälp från hemtjänsten. Dessa personer skulle behöva ett tryggare boende även om de inte är i behov av service och omvårdnad alla tider på dygnet, vilket oftast är ett kriterium för att få flytta in i de särskilda boenden som finns i dag. En ny form av särskilt boende kan då vara av stort värde för dessa personer.

Regeringen har därför tagit initiativ till att ge kommuner befogenhet att inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service. Målgruppen är äldre som inte behöver omvårdnad dygnet runt.

Anf. 16 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag ska be att få tacka statsrådet för svaret. Detta är också ett viktigt område där vi kommer att ha en stor utmaning framför oss.

Frågan är: Hur sjuk och gammal måste man egentligen vara för att få plats på ett äldreboende? Jag tror att det är allt fler som ställer sig den frågan, inte minst de anhöriga till dem som hör till denna grupp. De senaste åren har det blivit mycket svårare att få komma till ett äldreboende, och allt fler tvingas bo kvar hemma trots att de har ett stort behov av vård. Det är otryggt, inte minst för de anhöriga. Men gamla människor har tyvärr inget val – när många kommuner har stor brist på platser i boenden för äldre är det svårt att göra någonting annat.

Enligt Socialstyrelsens årliga rapport om läget i vården och omsorgen visar man på svårigheter att både rekrytera och behålla personal, vilket vi var inne på i den förra debatten.

Förra året blev 5 000 äldre beviljade särskilt boende. Det var alltså 5 000 som fick vänta mer än tre månader på att få denna plats. En del människor får vänta väldigt länge i vissa kommuner. Med nuvarande byggtakt väntas bristen öka med ytterligare 20 000 platser fram till 2030, enligt Socialstyrelsen. Det är alltså om 13 år – det rör sig inte om någon evighet.

Nya analyser visar också att en flytt till äldreboende oftast föregås av en sjukhusvistelse. Man hinner inte bo där särskilt länge – drygt två av tio avled inom det första halvåret, vilket visar på att man är i väldigt dåligt skick när man väl kommer till ett sådant boende.

Enligt Boverket råder det nu brist på äldreboenden i hela 66 av Sveriges 290 kommuner, det vill säga i 40 procent av kommunerna. Man måste väl säga att detta är ett svek mot våra äldre.

Vi vet ju att Sveriges befolkning åldras. I dag är det drygt 2 miljoner människor som är över 65 år; om 20 år kommer det att vara 2,6 miljoner. Gruppen som är 85 eller äldre växer ganska snabbt, så vi måste planera för fler särskilda boenden och även för nya boendeformer.

Även om vi blir allt friskare kommer en dag då vi inte kan klara oss själva, och då är det samhällets uppgift att lösa detta.

Statsrådet sa i svaret på min interpellation att regeringen ökar investeringsstödet. Det är bra, för detta stöd var väldigt lågt. Om man slår ut de 150 miljonerna på Sveriges alla kommuner blir det inte mer än 1 miljon per kommun för två år. Det blir inte särskilt stor stimulans, och det blir det inte heller av 400 miljoner, som det ska bli nästa år.

Det är svårt att se den totala stimulansen i dessa satsningar. Behovet av äldreboenden är här för att stanna och kommer förmodligen att växa, eftersom vi lever allt längre. Om 30 år beräknas andelen personer över 85 år ha fördubblats mot i dag.

Det måste bli press på kommunerna att bygga även utan statligt stöd. De ska bygga för alla sina invånare, oavsett om dessa är gamla eller unga. Jag tror att vi gemensamt måste fundera över vad som går att pressa kommunerna att göra. De senaste åren har möjligheterna för de mest sjuka äldre att bo på äldreboende begränsats. Allt fler bor kvar hemma, trots omfattande vårdbehov.

Detta är en viktig och angelägen fråga, och jag tror att vi kommer att diskutera den många gånger framöver. Det görs för lite, och behovet är stort.

Anf. 17 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Även här delar vi synen på att frågan är angelägen. Mot bakgrund av detta har regeringen tagit initiativ till investeringsstödet, som är flexibelt och som enligt uppgift också uppfattas som flexibelt ur kommunernas synvinkel. Det är mycket efterfrågat, och jag är inte alls främmande för att öka medlen när det gäller den här sortens insatser.

Det som kanske är ännu viktigare är de stora allmänna statsbidrag som går till kommunerna. Det står naturligtvis kommunerna fritt att använda dessa bidrag till det här – jag hoppas till och med att de gör det, för det är ett känt faktum att dessa behov är väldigt stora.

Dessvärre är det så att antalet äldreboendepplatser i kommunerna minskade fram till för ungefär två år sedan, trots att behovet ökade. Det är därför angeläget att vända utvecklingen på detta område.

Jag tror också att det skulle kunna underlätta om man ger kommunerna möjlighet att införa en boendeform för personer som ännu inte bedöms behöva äldreboende i lagens mening. Här skulle både kommunen och den äldre vinna på att den äldre bor på ett ställe som kommunen anordnar, även om personen inte uppfyller kriterierna för äldreboende. Den äldre skulle

ha omfattande hemtjänst men skulle inte ha det hela tiden. Man skulle inte behöva ha bemanning dygnet runt.

Många äldre efterfrågar detta. De känner sig tryggare och kan kanske träffa grannar där. I min värld skulle man kunna organisera det så att dessa boenden antingen kan omvandlas till äldreboenden när den äldre behöver det eller att den äldre kan flytta till en närliggande plats. För den som är äldre och har stora behov är det inte önskvärt att behöva flytta.

Det är viktigt att kommunerna bygger. Det är viktigt att man stimulerar. Det är viktigt att man använder de stora statsbidragen i ljuset av den demografiska utvecklingen.

Jag och bostadsministern samlade aktörer när lagen om investeringsstöd trädde i kraft för att berätta om den och för att höra deras syn på detta. Jag får erkänna att jag trodde att de skulle ta upp framför allt regeländringar och annat som byggherrar, byggdamer och kommuner ville se. Men det som de framför allt pekade på när det gäller byggande i största allmänhet var kvinnors låga inkomster.

Många kvinnor som blir ensamstående och som söker bostad har en låg betalningsförmåga, apropå vår förra debatt. Det kan vara så att man själv har arbetat i äldreomsorgen under hela sitt liv och sedan dessvärre har så låg inkomst och pension att man helt enkelt har svårt att vara en stark kund på bostadsmarknaden.

De insatser vi har gjort hjälper. Vi måste dock göra mer, både nu och i framtiden.

Anf. 18 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tror inte att investeringsstödet – om vi ska uppehålla oss vid det en liten stund – har någon särskilt stor påverkan över huvud taget. Det handlar om alldeles för lite pengar. För att få till någonting ordentligt skulle man behöva satsa betydligt mer. Någon miljon till varje kommun kommer inte att ge nya bostäder.

Vad gäller de stora allmänna statsbidrag som ges till kommunerna är det ju upp till kommunerna själva att bestämma över dessa pengar. Tyvärr tror jag inte att kommunerna avsätter dem till att bygga fler boenden.

Det har blivit så att man försöker att hålla sig undan detta problem – man ser det inte utan sopar det under mattan. Människor får bo kvar hemma med stora insatser, vilket sätter press på dem som ska jobba med dessa människor. Detta tangerar delvis den debatt som vi hade tidigare.

I Sverige är det väldigt krångligt och dyrt att bygga. Så är det när det gäller vanliga bostäder, och det är inte billigare att bygga särskilda bostäder.

Jag tror att det som efterfrågas är andra typer av boenden – mer som ett hotellboende – vilket ministern var lite inne på. De flesta behöver till exempel inte något kök.

Det är för dålig konkurrens i Sverige när vi bygger, och kostnaderna är för höga – det kan vi konstatera. I dag ser vi en tendens att det byggs ganska lyxiga äldreboenden med pooler, gym och många andra fina saker. Men det är väldigt få som kommer att ha råd att bo där.

Det känns som att ingen har något intresse av de enkla bostäderna. Jag tror att man måste trycka på från regeringshåll i den här frågan. Det är ju regeringen som har ansvaret för att människor har någonstans att bo – även om det är kommunerna som utför det hela – och det görs för lite.

Jag besökte i veckan ett boende i Ljungby som heter Åsikten. Jag kan verkligen rekommendera det. Där fanns ett trygghetsboende i samma hus som äldreboendet.

Det var väldigt lätt. Man kom in som till en hotellreception. Om man gick åt ena hållet gick man till sin egen lägenhet – det fanns väldigt trevliga aktiviteter i huset. Om man i stället gick åt andra hållet kom man till äldreboendet, där det fanns alla insatser som krävs.

Det är jättelång kö till detta boende. Jag tror att man måste börja tänka mer på det sättet för att få ihop det.

Det är ett stort problem att vi har för få äldreboenden i Sverige. Man ska inte vara så gammal att man endast bor där ett par månader, för då kommer också hela den miljö som var tänkt på äldreboendet att falla.

När jag nu har varit ute och besökt äldreboenden har jag också märkt att man blandar senildementa med andra som inte är senila, vilket gör att de som så att säga är friska i hjärnan men skröpliga i kroppen blir deprimerade. De trivs inte med att se dem som är så pass dåliga.

Jag skulle säga att hela äldreomsorgen har blivit sämre på så vis att man inte längre har möjligheten med till exempel särskilda avdelningar, som man hade för bara ett tiotal år sedan. Man bygger inte det heller.

Jag tror att vi borde fundera över hur vi kan bygga enklare och billigare samtidigt som vi behåller kvaliteten för dem som bor där – det är ju därför vi bygger.

Att komma dit de sista månaderna i livet är inte värdigt. Man borde kunna få ett trygghetsboende de sista åren av sitt liv om man behöver det. Det måste då sättas in saker på många områden, förutom vårt. Det kan gälla byggnormer och annat.

Jag tror att vi måste trycka på och lyfta fram dessa frågor. Det *måste* byggas fler äldreboenden. Det är inte värdigt att människor sitter ensamma hemma och känner sig otrygga och har anhöriga som försöker slå knut på sig själva för att lösa allt. Så ska vi inte ha det i Sverige.

Anf. 19 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Utvecklingen att antalet boendeplatser har minskat i stället för att öka pågick tydligt under Alliansens regeringstid. Den var känd även då, och trots att det parti som hade ansvar för dessa frågor ställde garantilöften som man gick till val på hände ingenting. Utvecklingen fortsatte att gå bakåt. Därför är jag glad över att de satsningar som vi har gjort har fått konkreta resultat. Jag håller dock med om att vi måste göra ännu mer inom detta område.

De generella statsbidragen beror mycket på att kommunerna har efterfrågat dem. De vill undvika byråkrati, stuprör och så vidare. De känner sig själva kompetenta att använda medlen. Jag tycker dock att det är viktigt att vi som har ansvar på nationell nivå påminner om att om man har så mycket medel och så stort ansvar – för så är det – måste man också satsa på grupper som inte kan göra sin röst hörd eller organisera sig när behoven är som störst.

Äldre, och inte minst personer med minnessjukdomar, har svårt att göra sin röst hörd. Kommuner har därför ett väldigt stort ansvar, och de medel som har avsatts till kommunsektorn är de största någonsin.

Det är ojämnt i landet. Vissa kommuner har bra tillgång på äldreboenden och platser på äldreboenden medan andra har köer.

Inom äldreomsorgen och i socialtjänstens arbete ska alltid den äldres egen vilja och behov vara utgångspunkten. Väldigt många vill bo hemma så länge de kan, och då ska de få göra det under bra former. Men många blir i stället fångar hemma när de inte får de insatser som de behöver eller när de tycker att erbjudandet om äldreboende kommer orimligt sent. Det kan också hända att de blir bedömda men ändå måste vänta.

Jag har själv en mycket nära anhörig som har en minnessjukdom och bor på ett äldreboende. Min uppfattning från den erfarenheten och alla mina besök där är att personalen verkligen gör oerhört mycket för att det ska bli bra för de personer som behöver omsorgen. Men om det finns fler platser går det självklart att göra det mer flexibelt utifrån den äldres utgångspunkt.

Detta är hur som helst en mycket stor fråga både nu och i framtiden. Vi har ett behov nu, och vi har ett behov i framtiden. De satsningar som vi gör fungerar. Jag tycker att det är bra att följa upp med utvärderingar, för då får man veta om en viss form funkar och kan satsa på den.

Vad gäller de generella statsbidragen är det viktigt att påminna om att stora grupper, till exempel äldre som är skröpliga, har rättigheter som måste tillgodoses, och det är en gemensam fråga för alla. Jag är stolt över de stora statsbidragen, men jag är också väldigt mån om att de används till grupper som har stora behov, till exempel äldre.

Anf. 20 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Ministern säger att boendena minskade även under allianstiden, och jag tror faktiskt att det är sant. Vi får dock påminna oss om den djupa ekonomiska krisen 2008 och om lågkonjunkturen som höll i sig väldigt länge.

Nu befinner vi oss i en lång högkonjunktur. Regeringen har dessutom höjt skatterna mycket. Att satsa på den här branschen borde vara ett gyllene läge. Vi ser att problemen växer. Man kan fråga sig hur det kommer att bli vid en lågkonjunktur.

Bristen finns i dag i 166 av 290 kommuner. Det här är inget problem som man löser nu eller ens i morgon; det tar tid att bygga upp boenden. Jag tycker att man kanske skulle fundera över det system som finns för förskoleklasser, nämligen att kommunerna får betala om de inte håller sina löften. Så här borde det kanske vara även för de äldre.

Precis som ministern säger är det inte värdigt att behöva vara fånge hemma när man är som mest skör och skröplig. Det blir även en enorm belastning för dem som ska sköta vården av dessa.

Jag känner till vissa kommuner som till och med står med tomma platser. Det finns alltså en stor obalans. Att detta är en kostnadsfråga för kommunerna kan vi heller inte bortse från. Det är billigare att ha de gamla boende hemma, även om kvaliteten blir låg.

Vi måste lyfta upp frågan på många plan. Det behövs billigare och bättre boenden men även enklare boenden som dock har god kvalitet, för det ska vi ha för den som är gammal och verkligen är i behov av samhällets insatser. De gamla har inget annat att tillgå.

Anf. 21 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Detta är en angelägen debatt. Som jag ser det valde ni att sänka skatterna. Vi väljer att satsa på välfärden, inte minst på detta område. Det gäller både äldreomsorg och äldreboenden men även stora statsbidrag.

Frågan är oerhört stor. Det handlar om tillgång på platser. Jag är väldigt angelägen om att problemet blir löst på såväl kort som lång sikt. Jag tycker att det är bra att vi har en samsyn om det stora behovet här. Jag är också glad över att de satsningar som vi redan har gjort har fått resultat, men vi behöver göra mer.

Vad vi än gör ska vi ha de äldres behov för ögonen. Jag hoppas att möjligheter till ett steg före traditionella äldreboenden kan underlätta. Det kommer inte att lösa alla problem, men det kan underlätta för vissa. Jag håller med om att vi också behöver tänka på nya sätt och få in olika idéer om detta. Men framför allt behövs medel, planering och ansvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2017/18:65 om åtgärder inför nästa lågkonjunktur

Anf. 22 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att rusta Sverige inför nästa lågkonjunktur.

När finanskrisen inleddes hade Sverige betydande överskott i de offentliga finanserna. Dessa användes sedan till att stimulera ekonomin under krisen, vilket var korrekt ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv. Dock fortsatte den borgerliga regeringen att sänka skatten för lånade pengar efter att krisen var över. Underskotten ökade varje år 2012–2014 samtidigt som konjunkturen vände upp. År 2014 var underskottet i de offentliga finanserna ungefär 60 miljarder kronor, vilket var ett nästan tre gånger så stort underskott som 2009, alltså under själva finanskrisen. För tredje gången av tre möjliga lämnade en borgerlig regering efter sig stora underskott i de offentliga finanserna.

Sedan regeringen tillträdde har detta underskott vänts till ett stort överskott. De offentliga finanserna är starka och har visat överskott alla år, samtidigt som vi har gjort angelägna investeringar i välfärden för att täppa igen de revor i välfärden som den förra borgerliga regeringen lämnade efter sig. Dessutom har Konjunkturinstitutet visat att satsningar på välfärden och offentliga investeringar är mer effektiva för att snabbt öka tillväxten och sysselsättningen än generella inkomstskattesänkningar.

Jag kan konstatera att Sverige tack vare regeringens politik nu står väl rustat inför nästa lågkonjunktur. De tre gångna åren har regeringen konsekvent satt investeringar i det hållbara samhällsbygget före ofinansierade och orättvisa skattesänkningar. Regeringen har fört en genomtänkt politik för att vidga flaskhalsar på arbets- och bostadsmarknaden. Ansvar för statsfinanserna har präglat reformpolitiken, och i dag syns resultaten tydligt.

Vi föreslår att 40 miljarder kronor, eller ungefär 1 procent av bnp, ska användas till att betala av på statskulden 2018. Statsskulden i förhållande till bnp är nu tillbaka på samma nivå som 1977, vilket ger utrymme att

dämpa konjunkturedgången när den kommer. Det är viktigt att vi fortsätter att betala av på statsskulden så att vi rustar oss för sämre tider. Det är så marginaler i nästa lågkonjunktur byggs upp, inte genom ofinansierade skattesänkningar.

Samtidigt bedömer vi att ca 40 miljarder kronor kan användas till viktiga strukturreformer för att stärka den svenska modellen. Det är bra att även Niklas Wykman nu ser att behovet av välfärd ökar och att det är viktigt med en mer långsiktig finansiering av välfärden. När befolkningen växer, med fler barn och fler äldre, krävs gemensamt finansierade investeringar i sjukvård, äldreomsorg, förskola och skola. Det är just det vi satsar på i budgetpropositionen för 2018.

Anf. 23 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Vi har kunnat läsa om finansministerns eventuella partiledarambitioner i bland annat Dagens Nyheter. Jag är den förste att ha stor förståelse för att en person som har stora politiska ambitioner också måste tillfredsställa många grupper. Men jag kan inte tävla i politisk retorik och politiska floskler med finansministern, utan vill i stället ställa finansministern till svars, inte för olika historiska skeenden, utan för det förlopp som finansministern nu är ansvarig för. Det handlar om skötseln av de offentliga finanserna.

För att vi ska ha en bra och kvalificerad debatt som höjer sig över sådant som man kanske säger när man talar på exempelvis en SSU-utbildning har Sverige expertmyndigheter som ska utvärdera och följa regeringens arbete. Jag ska nu redovisa en del av vad de har framfört.

Ekonomistyrningsverket skriver: ”Det nuvarande överskottsmålet, om ett överskott på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel, gäller till och med 2018. ESV:s slutsats är att överskottsmålet inte nås. En ny lägre målnivå ska gälla från och med 2019. Inte heller denna målnivå nås enligt nuvarande prognos.”

Regeringens eget organ, Finanspolitiska rådet, skriver: ”Regeringens aktiva finanspolitik är inte välavvägd. Med hänsyn till konjunkturläget och överskottsmålet borde politiken vara betydligt mer åtstramande.”

Riksrevisionen skriver under rubriken ”Svårt att hitta stöd för ofinansierade åtgärder 2017”: ”Det finansiella såväl som det strukturella sparandet i offentlig sektor ligger under målnivån för överskottsmålet. --- Regeringen presenterar inga argument för att ... försvaga sparandet 2017. Åtgärderna i budgetpropositionen bidrar till att sparandet försvagas 2017. Riksrevisionen anser därför att det är svårt att hitta stöd i det finanspolitiska ramverket för att vidta ofinansierade åtgärder 2017.”

Konjunkturinstitutet skriver: ”Regeringens kraftigt underfinansierade budget för 2018 bedöms inte ligga i linje med överskottsmålet.”

Finansministern höll här ett inlägg om hur hon ser på den historiska utvecklingen i Sverige. Den beskrivningen är gravt felaktig. Jag kan hänvisa till vad socialdemokrater själva har anfört, till exempel Kjell-Olof Feldt. Den utvärdering som Socialdemokraterna gjorde på Finansdepartementet under 90-talet visade också tydligt hur det var den expansiva och oansvariga politik man bedrev som ledde fram till krisen i början av 90-talet.

Alliansregeringens finansminister har i stället belönats som Europas bästa finansminister och prisats för Sveriges sätt att klara av den förra lågkonjunkturen och krisen.

Räcker det verkligen att ha en finansminister som försöker skriva om historien och förvränga det förflutna? I finansministerns svar finns ingenting om hur man ser på den mycket omfattande myndighetskritik som riktats mot finansministerns sätt att sköta offentliga finanser. Enligt Ekonomistyrningsverket, Finanspolitiska rådet, Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet sköter inte Magdalena Andersson de offentliga finanserna i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Det vore klädsamt av finansministern att i stället för att bara försöka revidera eller skriva om historien ta ansvar för den situation som nu råder. När vi gick in i lågkonjunkturen 2008 hade vi drygt 3 procent sparande som andel av bnp i de offentliga finanserna. Nu har vi ungefär 1 procent, det vill säga en tredjedel, och finansministern är underkänd av samtliga expertmyndigheter.

Anf. 24 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! När man lyssnar på Niklas Wykman kanske man ska påminna sig om att han efter att ha jobbat på Finansdepartementet lämnade efter sig ett underskott på 60 miljarder kronor. Det är det största underskott som vi har haft i Sverige sedan budgetsaneringen på 90-talet.

Niklas Wykman hänvisar till finanskrisen 2008–2009. Som jag sa i mitt interpellationssvar är det inte dit jag riktar kritiken mot hur Moderaterna skötte statsfinanserna, utan det handlar om vad man gjorde 2012–2014, då man fortsatte att sänka skatten på lånade pengar, trots att konjunkturen vände uppåt. Enade expertmyndigheter har också varit tydliga med att man på den tiden då Niklas Wykman satt i Finansdepartementet lånade för mycket för att sänka skatten.

Om vi tittar runt i världen och ser på vad internationella bedömare tycker om svensk ekonomi ser vi eniga bedömningar från Internationella valutafonden, OECD och EU-kommissionen. Man bedömer att regeringens politik är väl avvägd. Vi betalar av på statsskulden med 40 miljarder kronor men tar också itu med de problem som Sverige har här och nu. Det är ett sätt att sköta statsfinanserna som röner uppmärksamhet utomlands, men inte på det sätt som Niklas Wykman tycks se på det. Det handlar i stället om att vi har ordning och reda och tar itu med de problem som vi ser. I ett läge där polisen inte hinner utreda brott, där gravida kvinnor oroar sig för om de ska få plats på BB när det är dags att föda och där föräldrar oroar sig för om barnen lär sig tillräckligt mycket i skolan ska naturligtvis en ansvarsfull regering ta itu med de problemen, samtidigt som man samlar i ladorna inför nästa lågkonjunktur. Det har vi gjort under den här mandatperioden genom att betala av på statsskulden med 10 procentenheter.

Anf. 25 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag förstår att finansministern vill byta samtalsämne och ha en bredare politisk diskussion. Det är i linje med att ha politiska ambitioner, och det är också givetvis i linje med att försöka kringgå den diskussion som det här handlar om.

Ekonomistyrningsverket säger att finansministern inte klarar av att sköta sitt uppdrag i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Finanspolitiska rådet säger att finansministern inte klarar av att sköta sitt uppdrag i

enlighet med det finanspolitiska ramverket. Riksrevisionen säger att de inte hittar något stöd för den expansiva politik som regeringen bedriver. Konjunkturinstitutet konstaterar mycket tydligt att finansministern inte klarar av att bedriva budgetpolitik i enlighet med det finanspolitiska ramverket. En finansminister som är underkänd av Ekonomistyrningsverket, Finanspolitiska rådet, Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet talar givetvis inte gärna om sitt ansvar för offentliga finanser. Men att ta ansvar för offentliga finanser är kärnuppgiften för en finansminister.

Magdalena Andersson försökte trola bort korten genom att säga att tidigare regeringar också fick kritik. Ja, det är därför man har den här typen av myndigheter. Men inte en enda gång konstaterade Finanspolitiska rådet att tidigare regerings politik inte skulle ha varit välavvägd eller inte skulle ha skötts i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Det är bara Magdalena Andersson som har blivit underkänd av Finanspolitiska rådet, ingen annan.

Jag förstår vidare att finansministern gärna försöker trola bort korten genom att prata om överskott och underskott på ett så enkelt sätt som möjligt. Det är klart att man ska ha underskott i lågkonjunktur och överskott i högkonjunktur. Men finansministern vet givetvis om att det är lite mer komplicerat än så. Ekonomin ska stimuleras när det som kallas outputgap är negativt, det vill säga när vi har outnyttjade resurser i ekonomin, och den ska stramas åt när vi har positiva outputgap, vilket betyder att vi använder resurserna mer än vad som är brukligt i ekonomin.

Enligt Konjunkturinstitutet inträffade brytningen från negativa till positiva gap år 2016. Även enligt Finanspolitiska rådet och Riksbanken inträffade den 2016. Enligt det egna departementet inträffade den år 2017. Det var rimligt att bedriva en stimulerande eller något stimulerande politik så länge outputgapen var negativa. Därefter ska man givetvis bedriva en åtstramande politik, och den tiden är nu. Men samtliga myndigheter bedömer att finansministern bedriver en alltför expansiv politik.

Detta betyder att inget av det Magdalena Andersson nyss sa stämmer. Det var alltså inte så att Sverige var inne i en stark tillväxt under de år finansministern hänvisar till. Vi hade negativa outputgap, vilket enligt all gängse ekonomisk teori betyder fortsatt läge för mild eller i viss mån till och med relativt kraftfull stimulans av ekonomin.

Det finansministern sa stämmer helt enkelt inte. Så låter det när en finansminister vill trola bort korten och förenkla diskussionen på ett sådant sätt att man möjligtvis kan ta politiska poäng men på inget sätt kan vinna trovärdighet hos en etablerad ekonomskara. Det är också därför Finanspolitiska rådet, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen säger att den politik som regeringen bedriver inte är förenlig med det finanspolitiska ramverket.

Herr talman! Den här diskussionen vill finansministern uppenbarligen inte ha. Hon vill ha en mer blandad och allmän politisk debatt där man kan säga saker som låter bra. Men det räcker inte som finansminister att säga saker som låter bra.

På Magdalena Anderssons axlar vilar ansvaret för de offentliga finanserna, de skyddsvallar vi behöver när nästa kris slår till. Där är sanningen att vi inte ens en gång har en tredjedel av de skyddsvallar vi hade inför 2008, och 2008 klarade vi oss knappt ändå.

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag måste ändå påminna Niklas Wykman om hans egen historia och den moderata historien när han eldar upp sig på det här sättet. Niklas Wykman talar om outputgap. Det finns något som heter strukturellt sparande.

Det är absolut så att man ska bedriva en finanspolitik som tar hänsyn till konjunkturen. Man kan inte bara titta på överskott och underskott. Det är därför man har det strukturella sparandet. Det är precis det som vi följer, inte minst i det nya finanspolitiska ramverket.

Där kunde vi konstatera att det under Niklas Wykmans tid på Finansdepartementet fanns ett mycket stort strukturellt sparande, även när man tar hänsyn till konjunkturen, och det lämnade man efter sig. Det som hände när Niklas Wykman jobbade på Finansdepartementet var att statsfinanserna försämrades varje år, i högkonjunktur, i lågkonjunktur och även när konjunkturen förbättrades.

I takt med att konjunkturen förbättrades ökade underskotten under Niklas Wykmans tid. Så kan man inte bedriva ekonomisk politik. Man kan inte öka underskotten varje år och låna till skattesänkningar år efter år. Det som tar stryk och då skadas är välfärden.

Här finns en ideologisk skillnad mellan moderater och socialdemokrater. Vi socialdemokrater värnar välfärden, och därför värnar vi också statsfinanserna. Det är därför som vi socialdemokrater alltid när vi har haft regeringsställning har tagit ansvar för statsfinanserna och inte gjort som moderater har gjort alla de tre gånger de har suttit i regeringsställning, lämnat stora underskott efter sig i statsfinanserna.

Så gör vi naturligtvis också denna gång. Niklas Wykman säger att jag inte vill tala om ämnet. Ämnet är statsfinanserna. Här sa jag tidigare och säger igen: Regeringen har betalat av 10 procentenheter på statsskulden. Vi har fått ned statsskulden till den lägsta statsskulden sedan 1977. Vi har gjort det genom att föra den stramaste finanspolitiken sedan budgetsaneringen.

Självklart kommer vi socialdemokrater att fortsätta att ansvara för statsfinanserna när vi har möjlighet att ansvara för dem. Så gör vi i den här budgeten, och så har vi avsikt att göra framöver på samma sätt som alla mina socialdemokratiska finansministerföreträdare har gjort. Bryr man sig om välfärden tar man ansvar för statsfinanserna.

Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag oroar mig för att finansministern inte riktigt vet vad hon talar om. Det är givetvis en stark sak att säga. Finansministern nämner här att det är det strukturella sparandet man ska bedöma. Det är just för att det strukturella sparandet i högkonjunktur är negativt som finansministern får kritik från de här myndigheterna.

Enligt de här myndigheterna har finansministern ett negativt strukturellt sparande i högkonjunktur. Finansministern säger: Det är viktigt att ha ett positivt strukturellt sparande i högkonjunktur. Men hela expertmyndigheternas kritik bygger på att det strukturella sparandet minskar trots högkonjunkturen. Det är helt omöjligt att få ihop finansministerns logik i detta.

Finansministern säger vidare att alliansregeringen inte hade några överskott någon gång. Alliansregeringen hade när vi gick in i krisen 2008 mer än 3 procent av bnp i överskott. Finansministern har i den här starka

högkonjunkturen ungefär 1 procent, det vill säga en tredjedel av det överskott som alliansregeringen hade när vi gick in i krisen 2008. Det stämmer alltså inte heller, herr talman.

Finansministern sa tidigare att vi i alliansregeringen var underkända av Finanspolitiska rådet. Det stämmer inte heller. Det som däremot stämmer, herr talman, är att Ekonomistyrningsverket, Finanspolitiska rådet, Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet säger att den här regeringen inte lever upp till det finanspolitiska ramverket.

Det stämmer inte heller, som finansministern hävdar, att konjunkturen skulle ha varit väldigt stark efter 2012. Hennes eget departement bedömde att vi hade negativa outputgap på nästan 2 procent 2014. Det är inte ett starkt konjunkturläge. Det är ett svagt konjunkturläge. Det är en bedömning som Finansdepartementet själv gjorde och som finansministern knappast kan underkänna. Det är mycket förvirrande att här lyssna på finansministern. Det är mycket oroväckande för de skyddsfallar som ekonomin behöver.

Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Niklas Wykman har ett högt tonläge men lite på fötterna. Vi har ett helt annat ekonomiskt läge nu jämfört med när Niklas Wykman satt på Finansdepartementet. Det är för att vi har fört en oerhört stram finanspolitik hela vägen sedan vi tillträdde. Vi lade om den politik med ständigt ökande budgetunderskott som drevs.

Det finns inte någon ekonom som menar att man ska öka underskotten när konjunkturen vänder uppåt, Niklas Wykman. Jag säger inte att vi hade högkonjunktur 2013, men konjunkturen var betydligt starkare än 2008, 2009. Då ska man inte fortsätta att låna till väldigt ineffektiva skattesänkningar.

Ett annat problem med den moderata politiken var att man försökte få upp tillväxten och sysselsättningen genom stora generella skattesänkningar. Konjunkturinstitutet har konstaterat att det inte är ett effektivt sätt att bedriva finanspolitik. Det är ett ideologiskt sätt att minska den gemensamma sektorn och möjligheterna att finansiera skola, sjukvård, äldreomsorg, polis och annat, om det är de ambitionerna man har. Men det är inte ett effektivt sätt att bedriva konjunkturpolitik. Det var kanske huvudsakligen en ideologiskt präglad politik man förde från Finansdepartementet på Niklas Wykmans tid snarare än en politik för att förbättra konjunkturen.

Det vi gjorde när vi blev in i regeringsställning var att lägga om politiken, sluta med de ofinansierade skattesänkningarna och se till att vi finansierade reformerna på ett ordentligt sätt. Det är ett arbete som har gett resultat. Det gör att vi trots den stora flyktingkris vi haft har lyckats ha överskott i statsfinanserna varje år under hela mandatperioden. Bedömningen är att överskotten kommer att fortsätta att växa under de kommande åren i takt med att ekonomin utvecklas.

Men förr eller senare kommer lågkonjunkturen. Då är det viktigt att ha mycket i ladorna. Det är därför som vi har betalat av rejält på statsskulden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jörgen Andersson har frågat mig hur jag ser på utvecklingen när det gäller bnp per capita och vilka åtgärder regeringen vidtar med anledning av detta.

Till att börja med vill jag tydliggöra att bnp per capita är en av flera indikatorer på utvecklingen av ekonomin och människors livskvalitet. Även till exempel hälsa, disponibelinkomst och utbildningsnivå är välfärdsindikatorer som regeringen följer.

Med det sagt kan jag konstatera att bnp-tillväxten har varit hög i Sverige de senaste åren, och resursutnyttjandet är högre än normalt. Under de senaste två åren har svensk tillväxt legat i topp fem i EU.

För bnp per capita gäller att 2014–2016 ökade bnp per capita med 6 procent på två år. Under förra regeringen med Moderaterna på Finansdepartementet, 2006–2014, ökade däremot bnp per capita med bara 3 procent – på åtta år. Så även den ökningstakten har plockat upp farten ordentligt.

I regeringens prognos återgår konjunkturen till ett mer balanserat läge de kommande åren. Det innebär att bnp per capita ökar i en mer normal takt framöver. En fallande andel befolkning i arbetsför ålder bidrar också till en mer normal tillväxt i bnp per capita. En sådan demografisk trend har pågått i flera år, och den väntas fortsätta framöver.

Arbete och produktivitet är centralt för utvecklingen av bnp per capita. Alla som kan arbeta ska arbeta och bidra till välförhållandet i landet. Vi har sedan den här regeringen tillträdde sett att arbetslösheten har minskat och att allt fler är sysselsatta. Sverige har högst sysselsättningsgrad i EU, och regeringens prognos är att den fortsätter att öka.

Regeringen har sedan tillträdet 2014 genomfört omfattande investeringar för att öka sysselsättningen och produktiviteten. Bland annat satsar regeringen på ett brett kunskapslyft, en satsning som fullt utbyggt omfattar över 90 000 utbildningsplatser. Kunskapslyftet ger människor chans att utbilda sig för att stärka sina möjligheter på arbetsmarknaden, vilket avhjälper brister på arbetskraft samt säkrar den framtida kompetensförsörjningen och Sveriges ställning som konkurrenskraftig kunskapsnation.

Regeringen genomför även omfattande investeringar i klimat, infrastruktur och bostäder samt en aktiv närings- och innovationspolitik. Därutöver bidrar också satsningarna på välfärden till en hög sysselsättning och tillväxt. Sammantaget bedöms regeringens reformer bidra till en varaktigt högre sysselsättning, produktivitet och bnp per capita.

Anf. 30 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! En klok man har sagt att man ska söka motståndarens bästa argument, och inte de sämsta. I det sammanhanget är det glädjande att vi har en relativt likartad syn på vad som gynnar produktivitet och ekonomisk tillväxt. Det finns en insikt i svaret från Magdalena Andersson om att det är viktigt med utbildningar och investeringar, och där är vi helt överens.

Dessvärre omsätter inte regeringen orden i handling. Jag vill i sammanhanget ta upp vad några utomstående säger, för jag utgår från att finansministern inte tar mig på orden. Jag kan till exempel nämna John Hassler, som säger att regeringen skönmålar svensk ekonomi och inger en falsk

trygghet. Man genomför inte de nödvändiga reformer som Sverige skulle behöva, säger han.

Konjunkturinstitutet är inne på samma linje och talar om att det är en signifikant inbromsning, där tillväxttakten är 1,4 procent i bnp per capita och sjunker ned mot 0,5 procent till 2020. Också Ekonomistyrningsverket är mindre optimistiska både om konjunkturläget på kort sikt och om potentialen för ekonomin på längre sikt. Detta leder i sin tur till att både Konjunkturinstitutets och Ekonomistyrningsverkets prognoser visar att investeringarna kommer att minska under de kommande fem åren. De säger till och med att både potentiell bnp och potentiell sysselsättning har sänkts till följd av de reformer som har föreslagits i budgetpropositionen.

Med detta sagt vill jag gärna diskutera med finansministern på det sätt vi skulle behöva diskutera, där vi söker varandras bästa argument. För att klara de utmaningar och för att säkra det välstånd vi har i vårt land är det viktigt att man verkligen identifierar och resonerar om de reformer vi skulle behöva göra. De mest uppenbara gäller skolan, som har varit ett stort problem för oss under en lång tid. Det är viktigt att man verkligen kommer till rätta med allting som gör att vi inte lyckas förbereda eleverna för deras fortsatta liv och kunskapsinhämtning. Det är ju det som skapar tillväxten på längre sikt.

Det handlar också om arbetsmarknaden, där vi har en stor tudelning och ett stort behov av större flexibilitet. Det gäller både att man kan röra sig mellan jobb och utifrån ett geografiskt perspektiv. Det leder oss in på bostadsmarknaden, som lämnar mer att önska. Vi behöver ett bättre företagsklimat för att kunna säkra att jobben växer till. För att nå det behöver vi också diskutera skattesystemet, som skapar incitamenten för att vi ska få ordning på de utmaningar och de obalanser som finns.

Med detta sagt vill jag ställa en fråga till finansministern: Känner hon sig nöjd med det som Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket och även IMF och OECD säger och deras bedömning och underkännande av regeringens åtgärder för ökad produktivitet på lite längre sikt?

Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Att höja produktiviteten är centralt för att ha en god bnp-tillväxt per capita. Men det handlar också om att alla som kan arbeta också bidrar till arbete och till många arbetade timmar i ekonomin. För att höja produktiviteten gör regeringen omfattande satsningar på innovation i näringslivet. Automatisering i industrin är en viktig fråga. Vi satsar på forskning, och gör bland annat många satsningar på det i den forskningsproposition som vi har lagt fram.

Det handlar också, inte minst, om utbildning. Det handlar om att människor ska kunna möta de behov som arbetsgivarna har. Problemet vi har i Sverige i dag är att vi samtidigt som vi har många arbetslösa har 100 000 lediga jobb, där arbetsgivarna har svårt att hitta rätt kompetens. Det råder brist inom en rad yrken, där vi behöver utbilda människor. En viktig väg för att utbilda människor till bristyrken är via Arbetsförmedlingen och de arbetsmarknadsutbildningar och arbetsmarknadsåtgärder som Arbetsförmedlingen ansvarar för, till exempel att upphandla bristyrkesutbildningar.

Här vill Moderaterna i sin budgetmotion skära över 8 miljarder på just arbetsmarknadspolitiken. I stället vill ni att vi här i riksdagen ska lagstifta om lägre löner. På vilket sätt höjer man produktiviteten när människor inte

får den utbildning som arbetsgivarna efterfrågar utan i stället ska få sänkt lön?

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

Anf. 32 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vill först konstatera att det är bra att svensk ekonomi går bra. Det är bra att vi kortsiktigt har den utveckling vi har haft. Det skapar i sin tur möjligheter och ett fönster till att göra de nödvändiga reformerna.

Men regeringen verkar inte alls ha insikt i vad som behöver göras, vilka obalanser som finns och vilka utmaningar vi har. Framför allt vidtar inte regeringen rätt åtgärder för att komma till rätta med de behov som finns. Det är otroligt viktigt med omställningsmöjligheter och utbildningar för att människor ska kunna anpassa sig efter de behov som finns och med kompetensutveckling. Det allra viktigaste, tror jag, är att man understöder incitamenten till att människor vill göra karriärsteg och anpassa sig till en arbetsmarknad. Vi ska uppmuntra drivkraften till att vilja ta ett steg ytterligare, byta jobb och få större rörlighet. Det är det som skapar möjligheten för människor att komma in i arbete.

Jag är inte alls av åsikten att man ska skapa fler enkla jobb, utan snarare att man ska göra fler enkla jobb lediga. Då krävs det att man tar de incitamentsstrukturer som finns på allvar. Det ska löna sig att utbilda sig, det ska löna sig att starta ett företag och det ska löna sig att anpassa sig så att man kan byta karriär, ta ett nytt jobb eller ta ett steg vidare i den anställning man redan har.

Denna förståelse finns inte alls från finansministerns sida. Det finns ingen vilja över huvud taget att ge människor denna möjlighet att själva anpassa sig och att själva få drivkrafterna. För henne handlar det bara om att det ska styras uppifrån och om stimulanser i form av arbetsmarknadsåtgärder där någon annan ska veta bättre.

Vidare är det otroligt viktigt att det är möjligt att flytta till jobben. Bostadsmarknaden och de obalanser som finns där är de utmaningar som finns för att människor ska kunna flytta till jobben. Det finns rätt mycket att fundera på där, skulle jag vilja säga. Det är inte alldeles enkelt vare sig som ny medborgare i Sverige eller, för all del, som landsbygdsbo att flytta till staden och till ett jobb i dag. Det är inte heller alldeles enkelt för ungdomar som kommer från landsbygden att flytta till staden för att skaffa sig en utbildning.

Jag tror att vi har en hel del att fundera över när det gäller varför vi inte får den tillväxt som vi förväntar oss med de stimulanser som finns. Varför växer inte jobben till? Varför startar inte fler företag? Varför investerar inte företagen? Varför finns inte de innovationer och det entreprenörskap som vi kunde förvänta oss med de stimulanser som finns? Finns det anledning att se över skattesystemet? Har finansministern någon uppfattning om huruvida hon tycker att det skulle behövas någon form av bättre incitamentsstruktur för mer av drivkrafter? I så fall skulle jag gärna vilja höra hennes synpunkter på detta.

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jörgen Andersson säger att jag vill styra allt uppifrån och att jag vill att människor själva inte ska ha möjlighet att utvecklas. Jag vill påminna om att vi genomför ett mycket stort och permanent kunskapslyft

där vi bygger ut yrkesvux, komvux, kvalificerad yrkesutbildning, folkhögskolor och den högre utbildningen med över 90 000 utbildningsmöjligheter. Här är alltså 90 000 utbildningsmöjligheter, tack vare den här regeringen, så att människor ska kunna växa, utvecklas och gå vidare i sin karriär och i arbetslivet. Det är alltså en mycket omfattande satsning.

Jag är fortsatt bekymrad över att Moderaterna vill skära bort över 8 miljarder i arbetsmarknadspolitiken. Låt mig ta ett exempel. Ghalia var hemmafru i Syrien, men nu i Sverige, i Lindesberg, utbildar hon sig till grävmaskinist som är ett bristyrke. Det är en upphandlad utbildning via Arbetsförmedlingen som hon går, och det är precis den typen av utbildningar som riskerar att stoppas med Moderaternas besparing på över 8 miljarder på arbetsmarknadspolitiken.

Om man nu är intresserad av ökad tillväxt och ökad produktivitet, varför vill man skära på just den här typen av insatser som gör att människor har möjlighet att gå från arbetslöshet till att ta de jobb som nu växer fram i det här konjunkturläget?

Anf. 34 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! 90 000 personer får möjlighet att utbilda sig. Det är väl jättebra; jag har ingenting emot det. Men jag är inte säker på att det löser alla problem, och jag är inte säker på att det är den bästa åtgärden. Vi har i storleksordningen 5 miljoner människor som skulle kunna arbeta en timme till eller ta ytterligare ett steg i sin karriär. Ställer man 5 miljoner mot 90 000 tycker jag att det blir tydligt att de 90 000 inte kommer att hjälpa upp den försämrade möjlighet man ser både på lång och på medellång sikt när det gäller produktivitet utveckling och tillväxten och dynamiken i svensk ekonomi.

Om finansministern inte vill ta *mig* på orden vore det bra om hon förhöll sig till det som Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, OECD, IMF och framstående professorer och hennes tidigare ordförande i Finanspolitiska rådet säger.

Jag tycker att det är tråkigt och synd att dessa obalanser som innebär utanförskap, arbetslöshet och bidragsberoende biter sig fast trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur. Behovet av reformer är otroligt stort, men regeringen försitter faktiskt chansen att genomföra dem trots det ekonomiska läge vi har. Vi har ett unikt läge att nyttja den ekonomiska situation som vi har nu och genomföra de nödvändiga reformer som vi så väl behöver för att Sverige ska kunna fungera i framtiden så att vi faktiskt kan försvara och behålla det välstånd som vi har. Vi kan inte försitta chansen att genomföra strukturreformer när vi har det ekonomiska läge vi har.

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Nej, vi ska inte försitta chansen att genomföra de strukturreformer som Sverige så väl behöver. Det är precis därför som regeringen genomför just dessa reformer i den här budgeten. Vi genomför viktiga strukturreformer för att säkra och stärka den svenska modellen.

Vad är det som är viktigt i den svenska modellen? Det är att vi har en bra skola för alla barn, och därför lägger vi stora resurser just på skolan. Det är att vi har en bra sjukvård så att människor inte behöver vara hemma sjuka länge därför att de inte får vård, och därför gör vi en historiskt stor satsning på sjukvården. Vi måste också se till att våra kommuner och

landsting har de resurser som krävs för att säkerställa bra barnomsorg och trygg äldreomsorg så att också kvinnor har möjlighet att delta på arbetsmarknaden. Det är precis det som vi gör i den här budgeten.

Därutöver gör vi omfattande investeringar i infrastruktur för att underlätta för näringslivet, och vi gör också en historiskt stor bostadssatsning för att underlätta för människor att kunna flytta dit där jobb och utbildning finns. Jag kan konstatera att Moderaterna tyvärr vill ta bort hela den bostadssatsning som nu möjliggör för fler att kunna få den härliga känslan av att sätta nyckeln i dörren till sin första egna lägenhet.

Vi gör också omfattande investeringar just i att utbilda människor så att de kan ta de jobb som finns. Det är så man bedriver en ansvarsfull ekonomisk politik i det här konjunkturläget. Utöver de här satsningarna ser regeringen också till att rusta oss för sämre tider genom att betala av på statsskulden. Så tar man ansvar för Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:136 om tullens verksamhet vid centrala gränsorter

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Daniel Bäckström har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att tullverksamhet vid centrala gränsorter likt tullstationen i Hån utvecklas i stället för att avvecklas.

Jag har redan vidtagit åtgärder för att utveckla tullverksamheten vid gränserna. Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 föreslagit en permanent anslagsökning till Tullverket om sammanlagt 185 miljoner kronor. Det är en kraftig satsning som under de kommande fyra åren motsvarar drygt 10 procent jämfört med dagens anslagsnivå. Resurserna ska användas för att öka tullkontrollerna vid gränsen. Det är den enskilt största satsningen i modern tid för att förstärka Tullverkets verksamhet.

Anf. 37 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Tack, finansministern, för detta svar! Jag vill börja med att belysa betydelsen av en fungerande tullverksamhet och av att vi runt om vid Sveriges gränser har tullstationer som kan fungera som serviceinstitution och kontroll vid våra gränser. Tullverksamheten har en grundläggande funktion för hur vårt samhälle fungerar och interagerar med andra länder och också för hur marknaderna kan utvecklas.

Förutom att bevaka gränser och arbeta förebyggande mot smuggling och hindra annan kriminell verksamhet är tullverksamheten avgörande för företagandet i Sverige och gör att det finns möjlighet att fungera rent praktiskt på en allt tuffare global marknad. Att bedriva konkurrenskraftig verksamhet och kunna göra affärer över gränsen förutsätter en fungerande tullverksamhet i den absoluta närmiljön.

Interaktionen mellan Sverige och Norge fortsätter att öka, och vi har sett genom åren hur svenska och norska företag har etablerat sig på respektive sida om gränsen och hur det skapar jobb och utveckling och ger framtidstro till många bygder som tidigare har utsatts för omstruktureringar och

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

neddragningar. Att då medvetet medverka till att göra det svårare för näringsidkare att ha en dygnetruntfungerande transport över gränsen är mycket oroande. Det är det som sker i och med att man nu aviserar en neddragning på tullverksamheten i Hån utmed E18, som är en av Sveriges absolut viktigaste trafikleder mellan Sverige och Norge, huvudleden mellan Oslo och Stockholm.

Tullverket beslutade i oktober att stänga ned tullverksamheten i Hån nattetid från den 1 april nästa år. Det ger både kostnadsökningar och längre sträckor att hantera för företagen. Det kan också ge miljöeffekter, och inte minst ger det mindre tid för kärnverksamheten.

Som produktion och verksamhet i dag utvecklar sig kan norska företag ha verksamhet på andra sidan gränsen, i Sverige, och det finns sådana i Töcksfors i Årjängs kommun. Företagen producerar dagligen och paketerar på kvällen för att sedan nattetid transportera sina produkter över gränsen till Norge. Det här kommer att slå stenhårt mot de företagen. Logistikflödet begränsas och blir sämre. Det blir mycket mindre möjlighet att ha en daglig flödeshantering mellan enheter och mellan intäkter och utgifter, och möjligheten att göra affärer med andra företag begränsas också.

Ska det vara möjligt med produktion och lagerhållning i Sverige framöver måste tullverksamheten vara öppen också nattetid både i den här tullstationen och på andra platser i Sverige där det handlar om att utveckla verksamhet i båda riktningar.

Jag vet inte om finansministern har varit på plats på ett tag i den här delen av Sverige och resonerat med lokalpolitiker och lokala företagare och också norska aktörer på plats i Sverige som bidrar till att Norge och västra Värmland i dag kan definieras som en gemensam arbetsmarknadsregion.

Årjäng tillhör funktionellt Oslos arbetsmarknadsregion sedan många år. Det är ett ständigt flöde av människor, varor och tjänster över gränsen. Vi känner oss väldigt delaktiga i den norska utvecklingen.

Framtidstron växer. Norge fortsätter nu att satsa på E18. Man har byggt färdigt ytterligare en etapp fram till den svenska gränsen. Den kommer att invigas om ett par veckor. Förhoppningsvis kommer man också att slutföra den återstående sträckan fram till Tusenfryd vid E6:an. När den satsningen har genomförts kommer trafiken sannolikt att öka ytterligare.

Jag tackar för svaret så här långt. Jag ser att det finns en avsevärd ambitionsökning. Då borde den tioprocentiga anslagsökningen också innebära att man kan prioritera om och säkerställa att det är öppet dygnet runt, också vid tullstationen i Töcksfors, Hån. Jag ställer frågan igen. Kommer finansministern att medverka till detta?

Anf. 38 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för möjligheten att lämna synpunkter i en viktig fråga.

Jag, Årjängs kommun och Handelskammaren Värmland har under lång tid försökt folkbilda oss om hur Tullverket tänker om framtiden. Vi har också kämpat för att få möjlighet att beskriva för dem hur en stängning av tullen nattetid påverkar inte bara Årjäng utan hela Värmland och Sverige.

Som lokalpolitiker i Årjäng har jag för övrigt under hela mitt politiska liv, tjugotalet år, kämpat tillsammans med andra partier för en ny tullstation. Det är något som vi ännu inte har sett. Men det är en annan fråga som vi kanske kan återkomma till.

Det är positivt att fler partier ger sig in i frågan. Jag vill därför tacka Daniel Bäckström för att han har ställt interpellationen i den här viktiga frågan. Det ger mig möjlighet att fortsätta en viktig diskussion. I oktober skrev jag nämligen en fråga till finansministern i just det här ärendet. Min fråga var hur ministern avser att verka för att det internationella varuflödet varken ska hindras eller snedvridas.

Jag fick då svaret att ministern är medveten om att beslutet att stänga tullstationen nattetid kommer att innebära att det saknas lösningar för att hantera några transporter per natt, men att Tullverket också kommer att följa utvecklingen av trafikflödet och näringslivets behov av tillgänglighet.

Som socialdemokrat är jag såklart jätteglad över att den socialdemokratiskt ledda regeringen ända sedan dag ett har varit tydlig med att man vill ha ett Sverige som hänger ihop, där service ska fungera i hela landet. Man väljer också, precis som finansministern nyss sa, att i kommande budget, vars ramar klubbades så sent som häromdagen, satsa historiskt mycket pengar på just tullens verksamhet.

Jag vill med mitt inlägg passa på att lyfta fram några viktiga saker som borde ha påverkat tullens beslut, men som – vad vi kan se – inte har gjort det ännu.

För det första tävlar Norge med Tyskland om att vara Sveriges viktigaste handelspartner. De brukar turas om att vara etta och tvåa.

För det andra är just den tullstation som vi nu diskuterar den näst största vägpassagen för gods in i Norge.

För det tredje kommer tullstationen i Svinesund, enligt uppgifter som vi har fått, att påverkas av vägbyggen runt omkring stationen. Det kommer att leda till mycket köer. Då kommer det att påverka närliggande stationer, just i Hån och Eda. Transporter kommer förmodligen att välja andra vägar i stället för att stå i köer.

Det känns lite grann som att den ena handen inte vet vad den andra gör.

För det fjärde förstår jag inte varför en förändring ska ske när konsekvenserna med stor sannolikhet kommer att bli att tunga transporter kommer att välja att ta andra vägar än E18. Man kommer att ge sig in och snurra på mindre och sämre vägar än det som är vår livsnerv mellan två huvudstäder, dessutom på den mörka tiden av dygnet. Det finns en mycket stor risk för ett ökat antal olyckor.

Jag inser att den sista punkten handlar mer om infrastruktur än om tullens verksamhet. Men vi måste se till helheten.

Min fråga till finansministern är helt enkelt: Hur tänker finansministern arbeta för att vi inte ska försvåra för det viktiga näringslivet, som är beroende av att vår service fungerar i hela landet, oavsett tid på dygnet?

Anf. 39 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret på Daniel Bäckströms interpellation.

Finansministern framhåller att Tullverket tillförs mer ekonomiska medel nu. Det är bra. Även vi moderater tillför mer medel till tullen i vårt budgetförslag, till och med mer än regeringen gör. Men den ekonomiska

förstärkningen skulle nog ha behövts för länge sedan, inte minst i ljuset av de problem som nu finns med inflöde av både narkotika och vapen till Sverige.

Tullverkets roll som brottsbekämpande myndighet blir allt viktigare, vilket även justitieutskottet har konstaterat. I det sammanhanget vill jag påminna om att just tullstationerna i västra Värmland, i Charlottenberg och framför allt i Hån, i samarbete med norsk tull och norsk och svensk polis spelar en viktig roll när det gäller att bekämpa de många multikriminella stöldligorna i västra Värmland.

Herr talman! Precis som Daniel Bäckström framhåller har Tullverket naturligtvis också en mycket viktig uppgift för att möjliggöra företagande, handel och flöden över gränserna.

Vidare har tullstationerna i västra Värmland tillsammans med några andra tullstationer utmed gränsen mot Norge ett speciellt ansvar i och med att det är EU:s yttre gräns. Vi har alltså ett ansvar även gentemot EU här. Och vad jag förstår har även kommissionen haft synpunkter på öppettiderna vid tullstationen i Hån.

Tullverket ligger under Finansdepartementet, och jag har respekt och förståelse för att finansministern inte kan besluta om var enskilda tullstationer ska ligga, än mindre när de ska vara öppna. Men problemet som har uppstått genom stängningen av tullen i Hån nattetid är principiellt djupt olyckligt. Det försvårar kraftfullt förutsättningarna för handel med Norge, som precis har anförts som Sveriges viktigaste handelspartner, framför allt när det gäller export av produkter.

Närmare 5 miljoner fordon passerar riksgränsen mellan Norge och Värmland varje år. E18 utgör, som tidigare anförts, själva kroppspulsådern in till det expansiva Osloområdet. För mig är det helt obegripligt att man väljer att fatta ett beslut som omöjliggör trafik på natten för en stor del av lastbilstrafiken.

Åkerinäringen har påpekat att stängningen framför allt kommer att påverka de små och medelstora åkerierna, eftersom de inte har undantag från klareringskraven.

Tullverket har också anført att man ska bejaka digitaliseringen och införa elektronisk klarering. Jag tror att alla är villiga att bejaka digitaliseringen. Problemet är bara att den elektroniska klareringen från Tullverket inte kommer att vara införd förrän 2023. I den bästa av världar skulle jag vilja se att inga lastbilar stannar vid tullen i Hån eller för den delen någon annan tullstation, men till dess att vi har elektronisk klarering så tycker jag att det är djupt olyckligt att man stänger tullen i Hån nattetid. Precis som Daniel Bäckström och Gunilla Svantorp var inne på kan det få två viktiga konsekvenser. För det första får det miljökonsekvenser när lastbilar tvingas köra omvägar på många mil varje dygn för att kunna komma till andra stationer där man kan klarera på natten.

För det andra har också norska Tolletaten uttryckt oro över att tullen i Hån ska vara stängd nattetid, eftersom de tror att det finns risk för att lastbilar ignorerar själva klareringen och kör in i Norge olagligt. Jag vill verkligen vädja till finansministern att hon ser över den här frågan.

Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är glädjande att det är en stark ekonomisk utveckling i den här delen av landet. Vi ser att näringsliv men också kommunal of-fentlig verksamhet växer och frodas runt om i hela landet. Det är oerhört glädjande att det sker också i västra Värmland. Det kan vi nog enas om.

Jag tror också att vi kan enas om vilka frågor som ska beslutas av re-gering och riksdag och vilka frågor som ska beslutas av enskilda myndig-heter. Och att besluta om hur man använder sina medel på det mest effek-tiva sättet, bland annat vad gäller öppettider, är Tullverket bäst lämpat att göra. Regeringen och riksdagen ska försöka säkerställa att Tullverket har de resurser som krävs för att klara sitt viktiga uppdrag.

I samband med att jag har fått frågan och interpellationen har jag in-hämtat en del information från Tullverket. Vad jag har förstått är deras bedömning att det med de möjligheter som finns, med digitala lösningar och tillstånd, handlar om en handfull transporter varje natt där det inte kommer att kunna lösas på det sättet. Den handfulla mängden transporter har i stället möjlighet att ta en timmes omväg och åka över en annan tull-station.

Eftersom dessa fem transporter som kommer under natten inte har möj-lighet att ta del av någon av dessa lösningar sparar Tullverket 13 arbets-timmar varje dygn. Tullverket har gjort bedömningen att de 13 arbetstim-marna i stället kan läggas på att förbättra servicen under de av dygnets timmar när tullstationen är öppen. Den sammantagna servicen till närings-livet kan då bli bättre. Tullverket följer naturligtvis upp och ser hur trans-porterna utvecklas för att kunna ge bästa möjliga service till näringslivet.

Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Regeringen aviserade i svaret, och Magdalena Andersson gör det tydligt, att regeringen i sitt budgetförslag gör en stor satsning på tullverksamheten i Sverige. Det är en av de största på länge. Att samtidigt i debatten redovisa hur effekterna av förändringen slår i timmar per dygn innebär att man snabbt kan börja räkna på vad 10 procents anslagsökning kan göra för en verksamhet i Hån med tanke på den omläggning som pla-neras. Varför kan inte dessa pengar även i fortsättningen finansiera ett öp-pethållande dygnet runt? Det borde vara en självklarhet.

Det är positivt med en hög anslagsambition i det långsiktiga arbetet, men det blir ändå i praktiken en omfördelning i fråga om var utvecklingen av tullverksamheten kommer att ske framöver eftersom man lägger fokus på andra landsändar, som givetvis också har mycket att göra. Det finns många utmaningar i Sverige i denna fråga.

Signalen från regeringssidan och de myndighetsbeslut som har fattats innebär att Hån inte är ett prioriterat område. Det är ett av de viktigaste stråken i utvecklingen av förbindelserna mellan Sverige och Norge. Sam-tidigt har Norge satsat och fortsätter att satsa. Oslo med omnejd växer så det knakar. Därför borde det finnas en gemensam syn från Sveriges och Norges perspektiv i hur dessa möjligheter ska se ut.

Det tar några år innan den elektroniska lösningen finns på plats. Om det är fyra, fem eller sex år får vi se, men fram till dess är det kortsiktigt oerhört viktigt att de företag som planerar att fortsätta att utveckla sig eller de som funderar på ett etablera sig på den svenska sidan också kan känna trygghet i att den möjligheten finns dygnet runt. Det är viktigt.

Även om det är fråga om få transporter är det ändå också fråga om fjärtrafik. I dagsläget är det transporter som går från Norge utmed E18 vidare mot Baltikum och andra områden. De är i sig viktiga för det totala logistikflödet.

Vi har all anledning att helhetsmässigt fundera på vilken nettoeffekt detta i praktiken ger för den långsiktiga samhällsutvecklingen. Även om myndigheten kan omfördela arbetstimmar på ett dygn och se kortsiktiga ekonomiska effekter, finns större samhällsekonomiska konsekvenser som jag tror att också finansministern är medveten om.

Jag skulle hoppas att vi kan ha en gemensam syn. Jag vet hur angelägen frågan är för det lokala ledarskapet i Årjängs kommun. Det har lagts ned och läggs ned mycket arbete för att tillsammans med bygden och grannkommunerna på den norska sidan aktivt försvara och underlätta rimliga villkor för att utveckla företagandet i Västvärmland.

Interaktionen med de stora köpcentrumen alldeles vid Håns tullstation, som tar en betydande del av det svenska handelsflödet över gränsen, är här för att stanna. Det finns bara möjligheter, och då ska de rätta förutsättningarna finnas. Regeringen har ändå chansen att resonera principiellt om hur policyn ska se ut för öppettiderna i tullverksamheten.

Anf. 42 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Betydelsefulla signaler ges om man tillåter att en viktig tullstation stänger på natten, det vill säga att inte ta den vägen. Handelskammaren skickade ut en enkät till sina medlemsorganisationer. 48 av 55 som svarade sa att de kommer att påverkas. Av dem är det många som kan ändra sina rutter och göra annorlunda, men det är ändå några som påverkas varje natt – precis som finansministern sa.

Med tanke på att regeringen satsar så oerhört mycket på Tullverket och på kontrollfunktioner är det ändå märkliga signaler att i detta läge – när det ska byggas en ny tullstation, med vägarbeten i Svinesund som gör att bilar måste ta andra vägar för att inte bli stående i köer, och väntan på den digitala lösningen – välja att försvåra för dem som försöker driva företag. Samtidigt förstår jag att detta egentligen inte är finansministerns uppgift, men det är ändå finansministern som vi måste prata med.

I min fråga i oktober tog jag upp EU:s förordning om tullstationers öppettider. Den ska inte försvåra för näringslivet. Hur ser finansministern på hur denna förordning försvårar för varuinflödet till och varuutflödet från Sverige?

Anf. 43 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar finansministern för interpellationsdebatten.

Jag har också hört siffran om omfattningen av antalet lastbilar, som skulle röra sig i häradet av fem lastbilar per dygn. Men jag kan också tillägga att jag har hört andra siffror som är signifikant högre i omfattning av lastbilstrafiken och beläggningen av tullstationen på Hån nattetid.

Jag är fullt medveten om att fokus för Tullverket ligger på införsel snarare än utförsel av varor. Tullstationen i Hån handlar mycket om utförsel. Jag hoppas ändå att de budgetförstärkningar som nu görs på Tullverket också kan användas för att säkra att tullstationen i Hån hålls öppen på natten. Det är en viktig regional utvecklingsfråga och har också en nationell

betydelse. Precis som Daniel Bäckström och Gunilla Svantorp var inne på är E18 själva kroppspulsådern in till Osloområdet, och den är extremt viktig för vår handel.

Vi vet att det kommer att bli negativa miljökonsekvenser när lastbilarna tvingas ta alternativa rutter. Vi vet att det kommer att slå hårt mot de små och medelstora företagen, framför allt de som inte har undantag från klarering. Vidare kommer det att försvåra samarbetet mellan svensk och norsk tull.

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Kommer handeln mellan Sverige och Norge att försvåras? Här har Tullverket ett uppdrag att underlätta för varor att passera in och ut genom landets gränser. Utan att lägga mig i Tullverkets uppfattning skulle jag utgå från att Tullverket gör bedömningen att detta arbete skulle underlätta och förbättra servicen mot näringslivet eftersom det kan finnas mer personal på plats under de timmar på dygnet när det är mycket varor som passerar.

Anf. 45 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag kan än en gång konstatera att finansministern hävdar att det har gjorts stora insatser för att utveckla tullverksamheten. Jag kan personligen inte se hur en stängd tullstation nattetid i praktiken innebär en utvecklad tullverksamhet, i det här fallet för tullstationen i Hån. Det är snarare så att det här är början på negativa signaler till dem som är beroende av tullverksamheten vid gränsen utmed E18 och på sikt kanske också en smycentralisering utifrån regeringens ambitioner när det handlar om hur man ska jobba mot den här delen av landet.

Här finns det all anledning att återkomma och diskutera förutsättningarna långsiktigt. Jag hoppas att budgetförstärkningen som regeringen nu aviserat kommer att leda till att Tullverket gör en ny bedömning inför stundande vårtermin och kan se om det går att lägga upp detta på ett annat sätt de närmaste åren och även långsiktigt.

Vi behöver en fungerande tullverksamhet, vi behöver utveckla den och vi behöver ha tillgängliga system som gör att det lätt går att röra sig över gränsen, vare sig man åker med fjärtrafik eller rör sig regionalt mellan två enheter i respektive kommun på var sin sida gränsen.

Den här frågan diskuteras och berör många människor och många företag i både Sverige och Norge. Jag hoppas att vi kan få se signaler om framtiden och även signaler i den här frågan som lugnar och ger förutsättningar att fortsätta satsa i de här bygderna och skapa arbetstillfällen, vilket också ger skatteintäkter för Sveriges fortsatta välfärd.

Tack för denna debatt!

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för debatten. Jag uppskattar det engagemang som jag märker från flera riksdagsledamöter för att det ska finnas goda möjligheter för tillväxt och jobb runt om i hela landet. Det är en ambition som fullt ut delas av regeringen. Regeringen har också vidtagit viktiga åtgärder för att försöka förstärka tillväxten och jobbmöjligheterna runt om i hela landet, bland annat med de omfattande satsningar som vi gör på infrastruktur och på kommuner och landsting runt om i hela landet men

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

också med utökade utbildningsmöjligheter. Det är naturligtvis bra att vi delar den ambitionen.

Vad gäller tullen och specifikt tullstationen i Hån är det viktigt att understryka att det är Tullverket som är bäst lämpat att bedöma exakt vilka öppettider som ska gälla för en enskild tullstation samt att det inte är riksdag eller regering som beslutar om den saken. Det hindrar dock inte att vi debatterar möjligheterna för näringslivet runt om i landet, inklusive möjligheterna att transportera varor in i och ut ur landet. Det är naturligtvis viktigt.

Det är också viktigt att understryka det faktum att regeringen har gjort en omfattande satsning på tullen för att stärka inte bara servicen utan också kontrollen vid våra gränser.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:142 om jobbskatteavdrag för äldre

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Helena Bouveng har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka drivkrafterna så att fler väljer att arbeta efter 65 års ålder.

Som jag svarade Lotta Finstorp på en liknande fråga för ungefär en månad sedan samt har svarat Helena Bouveng på liknande frågor vid ett flertal tidigare tillfällen är det viktigt att skapa goda förutsättningar för äldre att arbeta längre.

För att få fler äldre att arbeta måste arbetsmiljön förbättras och den arbetsrelaterade ohälsan förebyggas. För att stärka skyddet för arbetstagare och bidra till goda förutsättningar för ett hållbart arbetsliv har regeringen kraftigt stärkt resurserna inom arbetsmiljöpolitiken. Den arbetsmiljöstrategi som regeringen har tagit fram innebär en påtagligt höjd ambitionsnivå inom arbetsmiljöarbetet. Regeringen har även uppdragit åt utredningen om trygghet och utveckling i anställningen vad gäller arbetstider och ledighet att analysera hur arbetsmiljön kan förbättras för att göra det möjligt att arbeta heltid i ett helt yrkesliv. I budgetpropositionen för 2018 föreslår regeringen dessutom att en myndighet för arbetsmiljökunskap inrättas för att bättre ta till vara kunskaperna från forskningen i det praktiska arbetsmiljöarbetet.

För att förbättra arbetsmiljön och arbetsvillkoren i kommunsektorn behövs ökade resurser. Regeringens satsningar på välfärden innebär betydande resurser som möjliggör för kommunerna och landstingen att stärka vården, skolan och omsorgen. Sådana investeringar i välfärden har stor betydelse även för arbetsmiljön – inte minst i många kvinnodominerade branscher, som kännetecknas av större problem med ohälsa än andra branscher.

De ekonomiska drivkrafterna för att fortsätta att arbeta efter 65 år är starka. Arbetande äldre är skattemässigt gynnade, både på inkomstskattesidan och på arbetsgivarsidan. Pensionssystemets utformning innebär dessutom att den som jobbar längre och går i pension senare får en högre årlig pension.

Anf. 48 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Den svenska ekonomin går på högvarv. Det är glädjande. Samtidigt står vi inför stora utmaningar. För att möta utmaningarna på bästa sätt krävs det att man antar dem när tiderna är goda, för det lär komma tider som inte är riktigt lika gynnsamma.

För att möta utmaningarna krävs det en politik där jobb och företagande lönar sig och man får in människor på arbetsmarknaden. Att öka drivkraften att gå från bidrag till arbete är en nyckelfråga.

Men, fru talman, det handlar inte bara om att få in människor på arbetsmarknaden. Det handlar också om att få fler att vilja arbeta kvar även efter 65 års ålder. I hela västvärlden lever vi allt längre, vilket innebär att allt fler i arbetsför ålder måste försörja allt fler om den vedertagna pensionsåldern förblir 65 år. Jag tror att finansministern och jag är överens om att detta inte är hållbart om vi vill behålla den välfärd som vi har i dag. Det krävs helt enkelt att fler jobbar högre upp i åldrarna.

När vår före detta statsminister konstaterade just detta lät reaktionerna inte vänta på sig. Bland andra Socialdemokraternas talesperson i pensionsfrågor Tomas Eneroth, numera statsråd i den rödgröna regeringen, gick snabbt ut i medierna och anklagade statsminister Fredrik Reinfeldt för att peka finger.

I dag, några år senare, kan jag bara konstatera att Annika Strandhäll har kommit fram till samma sak och att en eventuell höjning av pensionsåldern kommer att kunna komma till stånd under denna mandatperiod.

Fru talman! Vi delar regeringens uppfattning om att sänka skatterna för pensionärerna. I Alliansen sänkte vi skatten för pensionärerna fem gånger. Det gör vi nu också. Däremot delar inte den rödgröna regeringen vår uppfattning om att sänka skatten ytterligare för dem som väljer att jobba högre upp i åldrarna.

Min fråga till finansministern är därför: Anser inte finansministern att det är viktigt att fler väljer att arbeta högre upp i åldrarna, att lägre skatter leder till att fler väljer att stanna kvar på arbetsmarknaden och att detta är helt avgörande om vi vill behålla den välfärd vi så gärna vill ha? Vad väljer finansministern – morötter eller piskor?

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! När man frågar de äldre själva varför de väljer att gå i pension svarar de ofta att de har nått 65 års ålder. Men den orsak de oftast uppger är den egna hälsan – att de inte orkar jobba längre. Att ta itu med de problem som människor själva säger är de problem som gör att de inte arbetar längre handlar därför om att jobba med arbetsmiljön.

Här skiljer sig regeringen tydligt från hur det var när Moderaterna styrde i Regeringskansliet. Vi har gjort omfattande satsningar på arbetsmiljön. Vi har en tydlig strategi för att förstärka arbetsmiljön. Vi inrättar nu också en myndighet för att kunna arbeta med arbetsmiljön. För att vi ska kunna jobba längre krävs det ett mer aktivt arbetsmiljöarbete än vi haft tidigare.

Självklart är det så att i takt med att vi blir äldre behöver vi också arbeta längre. Men då handlar det om att möjliggöra för människor att göra det.

Ska det vara skattemässigt gynnat att jobba när man är äldre? Det är det redan i dag. Det är skattemässigt gynnat både på inkomstsidan och på

arbetsgivarsidan. Därutöver finns det tydliga drivkrafter i pensionssystemet för att arbeta längre. Det är min bedömning att vi har tydliga ekonomiska drivkrafter i dag och att de stimulerar fler människor till att arbeta längre.

Det är bra att Moderaterna ställer upp på regeringens sänkning av skatten för pensionärer. Vi socialdemokrater tycker att det är orättfärdigt att pensionärer betalar högre skatt än löntagare vid samma inkomst. Jag noterar dock att Moderaterna samtidigt föreslår att den klyftan ska öka genom att det införs ett sjätte jobbskatteavdrag. Med moderat politik skulle pensionärer därmed även fortsättningsvis de facto betala högre skatt än löntagare.

Anf. 50 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag tror inte att de pensionärer som får sänkt skatt har något emot att de pensionärer som väljer det jobbar högre upp i arbetsför ålder. Tvärtom tror jag att man inser att det är bra för den egna pensionen.

Att varannan kvinna upplever sin 80-årsdag är oerhört glädjande. Senast jag och finansministern debatterade denna fråga hyllade vi faktiskt våra mödrar. Vi ser också att många orkar och vill stanna kvar i yrkeslivet efter 65. Detta har inte minst hjälpt kvinnor.

Mellan åren 2006 och 2015 ökade sysselsättningen i gruppen 65–74 år med hela 6,6 procent. Statistik från Eurostat visar att Sverige hade den snabbast växande sysselsättningsgraden i just denna åldersgrupp.

Den positiva utvecklingen förklaras till stora delar av alliansregeringens skattelättnader för äldre. Det förstärkta jobbskatteavdraget för dem som fyllt 65 gjorde det helt enkelt mer lönsamt för äldre att vara kvar några år till, på heltid eller deltid.

Vi moderater vill fortsätta med den lyckade linjen att förstärka de förhöjda jobbskatteavdragen för äldre ytterligare, och vi vill att de ska börja gälla redan vid 64 års ålder. Utvärderingar av det nuvarande jobbskatteavdraget för äldre visar på betydande jobbeffekter av reformen, och en förstärkning torde ge ännu bättre resultat när det gäller att få fler arbetade timmar även efter 65-årsdagen.

Fru talman! De kommande åren har vi stora pensionsavgångar, både i välfärden och i den privata sektorn. Samtidigt finns det en stor efterfrågan på kompetenta, erfarna medarbetare.

I en tidigare interpellationsdebatt i samma fråga, som finansministern hade med min kollega Lotta Finstorp, anförde finansministern att det var viktigt att få in unga på arbetsmarknaden. Visst är det så, men det är kanske i grund och botten därför jag ställt denna interpellation. De unga lär ju inte kunna ersätta de erfarna läkare, sjuksköterskor och lärare som många gånger, i stora delar av landet, löser den utbildnings- och kompetensbrist som faktiskt råder. Detta har jag många vittnesmål om, inte minst i min hemkommun Vetlanda.

De unga som i dag står utanför arbetsmarknaden lär inte konkurrera om samma jobb. Är det då inte viktigt att öka incitamenten för att få fler utbildade, erfarna och kompetenta människor att välja att stanna kvar på arbetsmarknaden för att underlätta för kommunerna ute i landet att säkerställa att rätt kompetens finns att tillgå i skolan, i äldreomsorgen och på våra sjukhus? Äldres kompetens bör tas till vara och inte slängas bort.

Om fler väljer att stanna kvar på arbetsmarknaden efter 65 lär det inte hindra unga att komma in på arbetsmarknaden med dagens kompetensbrist.

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Nej, verkligen inte! Jag ser absolut ingen motsättning mellan att ungdomar ska in på arbetsmarknaden och att äldre ska ha goda möjligheter att stanna kvar. Båda frågorna är viktiga att arbeta med. Självklart är det viktigt att fler äldre kan jobba kvar längre, och det är också viktigt att fler ungdomar har möjlighet inte minst att etablera sig permanent på arbetsmarknaden tidigare än de gör i dag eftersom det ofta är en förutsättning för att kunna skaffa en bostad, till exempel.

Men det är viktigt att fler äldre har möjlighet att arbeta längre, och det är därför regeringen också tar itu med det som äldre själva säger är orsaken till att de inte arbetar längre, nämligen att deras egen hälsa gör att de inte orkar. Givet att det är detta som människor säger är det stora problemet är det också det som regeringen arbetar med att ta tag i via våra omfattande arbetsmiljöinsatser.

Det regeringen gör är att försöka ta itu med det som faktiskt är problemet, och det tycks vara arbetsmiljön.

Anf. 52 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Det var skönt att höra att finansministern inte ser några motsättningar mellan att äldre jobbar kvar och att unga kommer in på arbetsmarknaden.

Jag tror att finansministern och jag är överens om att det är viktigt att fler människor väljer att jobba kvar även efter 65. Jag håller med finansministern om att det inte bara är ekonomiska incitament som styr. Vi moderater tror, som ni, på en bra arbetsmiljö. Vi är också tydliga med att det måste finnas möjligheter att ställa om till ett nytt arbetsliv och en ny karriär även senare i livet för att vilja, orka och kunna stanna kvar på arbetsmarknaden.

Men, finansministern, vi kan inte bortse från att skatter faktiskt styr beteende. Det vi vill ha mer av beskattar vi lägre, och det vi vill ha mindre av beskattar vi högre. Jag vill att fler ska stanna kvar på arbetsmarknaden efter 65. Det är bra för den enskilda, för Sverige och för välfärden. Och, finansministern, de tar ju inga jobb från unga personer utan erfarenhet och utbildning.

Så varför säger finansministern nej till ökade drivkrafter för att äldre ska stanna kvar längre på arbetsmarknaden? Varför inte använda morot i stället för piska? Varför inte uppskatta i stället för att beskatta?

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Som vanligt när man talar med en moderat återkommer samma lösning. Oavsett vilken fråga vi diskuterar finns det en lösning: sänkta skatter.

Men sänkta skatter är inte svaret på allt. Om problemet är dålig arbetsmiljö är sänkta skatter inte svaret. Tvärtom kan de skatteintäkter vi får in möjliggöra för fler att jobba längre. När vi inte längre genomför Moderaternas skattesänkarpolitik har vi i stället resurser till välfärden så att fler orkar jobba kvar till 65.

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

Prot. 2017/18:37
24 november

Svar på
interpellationer

När vi kan öka resurserna till förskolan, skolan, sjukvården och äldreomsorgen möjliggör vi för fler att jobba. Det kan förbättra arbetsmiljön för dem, ofta kvinnor, som jobbar i dessa sektorer, men det möjliggör också för kvinnor att arbeta och arbeta heltid. När man vet att det är hög kvalitet i barnomsorgen och på fritis, i äldreomsorgen och i hemtjänsten kan fler kvinnor arbeta heltid. Just höjd kvalitet i äldreomsorgen och hemtjänsten är också något som möjliggör för äldre kvinnor att orka jobba kvar och jobba heltid.

När problemet är arbetsmiljön är sänkta skatter inte svaret. Ibland finns det andra svar än sänkta skatter, Helena Bouveng.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 23 november

2017/18:205 Kvinnor i Försvarsmakten

av *Lena Asplund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:206 EU:s framtida utveckling

av *Ulrika Karlsson* i Uppsala (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:207 Vargens påverkan på landsbygden

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:208 Säkerhetsbrister i offentliga it-system

av *Lotta Finstorp* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 november

2017/18:311 Cannabisbaserat preparat för att lindra smärta

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:312 Val av särskild utredare till Utredningen om radiospektrumanvändning i framtiden

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:313 Rätten att välja kön på handläggare eller tolk

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:314 Resenärskriterier

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:315 Trygga studentbostäder

av *Nooshi Dadgostar* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:316 Vikten av det gränsöverskridande samarbetet inom Öresundsregionen

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:317 Sveaskogs avverkningar av skyddsvärda skogar

av *Stina Bergström* (MP)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:318 Den nya läkarutbildningen

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:319 Skolforskningsinstitutets verksamhet

av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:320 Praktisknära forskning

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:321 Placeringen av EMA

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:322 Regeringens översyn av strandskyddet

av *John Widegren* (M)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:323 Vargens påverkan på landsbygden

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:324 Bredbandsutbyggnaden

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 11.27.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 12 anf. 40 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 2 Val av extra suppleant.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemorior	3
§ 5 Anmälan om granskningsrapport.....	4
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott.....	4
§ 7 Svar på interpellation 2017/18:168 om ett svenskt veterancenter.....	4
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	4
Anf. 2 PÅL JONSON (M).....	5
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	6
Anf. 4 PÅL JONSON (M).....	7
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	8
Anf. 6 PÅL JONSON (M).....	9
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	9
§ 8 Svar på interpellation 2017/18:123 om antalet undersköterskor i äldreomsorgen	10
Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	10
Anf. 9 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	11
Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	12
Anf. 11 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	13
Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	14
Anf. 13 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	14
Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	15
§ 9 Svar på interpellation 2017/18:125 om brist på äldreboenden.....	15
Anf. 15 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	15
Anf. 16 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	16
Anf. 17 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	17
Anf. 18 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	18
Anf. 19 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	19
Anf. 20 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	20
Anf. 21 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	21
§ 10 Svar på interpellation 2017/18:65 om åtgärder inför nästa lågkonjunktur	21
Anf. 22 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	21
Anf. 23 NIKLAS WYKMAN (M).....	22
Anf. 24 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	23
Anf. 25 NIKLAS WYKMAN (M).....	23
Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	25
Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M).....	25
Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	26
§ 11 Svar på interpellation 2017/18:66 om svensk bnp-tillväxt	27

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	27
Anf. 30 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	27
Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28
Anf. 32 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	29
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
Anf. 34 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	30
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
§ 12 Svar på interpellation 2017/18:136 om tullens verksamhet vid centrala gränsorter	31
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 37 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	31
Anf. 38 GUNILLA SVANTORP (S)	32
Anf. 39 PÅL JONSON (M)	33
Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	35
Anf. 42 GUNILLA SVANTORP (S)	36
Anf. 43 PÅL JONSON (M)	36
Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
Anf. 45 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	37
Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
§ 13 Svar på interpellation 2017/18:142 om jobbskatteavdrag för äldre	38
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
Anf. 48 HELENA BOUVENG (M)	39
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 50 HELENA BOUVENG (M)	40
Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
Anf. 52 HELENA BOUVENG (M)	41
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	42
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	42
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 11.27.....	43